

Bölüm 8

İşletmelerde Muhasebe ve Finansal Yönetim

öğrenme çıktıları

1 İşletmeler İçin Muhasebe ve Finansın Önemi

- 1 Muhasebe ve finansın önemi ve rolünü açıklayabilme

2 Muhasebe

- 2 Muhasebe sürecini ve temel finansal tabloları tanımlayabilme

3 Finansal Yönetimin İşletme Faaliyetleri ile Bağlantısı

- 3 Finansal yönetimin işletme faaliyetleri ile bağlantısını ifade edebilme

4 Finansal Tablolar Analizi

- 4 Finansal tablolar analizinin çeşitlerini ve tekniklerini açıklayabilme

5 Finansal Yönetim

- 5 Finansal yönetimin fonksiyonlarını tanımlayabilme

Anahtar Sözcükler: • Muhasebe • Finansal Yönetim • Muhasebe Bilgisi • Bilanço (Finansal Durum Tablosu) • Gelir Tablosu (Kâr-Zarar Tablosu) • Nakit Akım Tablosu • Öz Kaynaklarda Değişim Tablosu • Proforma Finansal Tablolar • Nakit ve Sermaye Bütçesi

GİRİŞ

Genel İşletme kitabının bu son ünitesinde muhasebe ve finansla ilgili temel konuları ele alarak muhasebe ve finansmanın işletmedeki rolünü açıklayacağız. Hem muhasebe hem de finansın işletmelerdeki karar verme sürecindeki önemini ortaya koyacağız.

Muhasebe veya finans temel ilgi alanınız olmasa da eğer bir işletmeden söz ediyorsak işletme ile ilgili tüm taraflar için finansal konuların ne kadar önemli olduğunu hepimiz biliyorsunuzdur. Dolayısıyla muhasebe ve finans dünyasına bu ünite ile bir adım atmış olacaksınız.

İşletme ile ilgili finansal bilgiler muhasebe tarafından üretilcektir. Muhasebe süreci aracılığı ile üretilen finansal bilgiler (muhasebe bilgileri) hem işletmenin tüm düzeylerinde karar verme sorumluluğu olan yöneticilerin hem de işletme ile ilgili karar verecek olan tarafların kararlarını vermelerine katkı sağlayacaktır. Kararlarda kullanılacak bilgilerin doğruluğu son derece önemlidir. Doğru bilgi olmadığı sürece verilecek kararların isabet derecesi de düşük olacak hatta hiç olmayacaktır. Doğru bilginin üretilmesi ve ihtiyacı olan karar vericilere zamanında ve anlaşılabilir bir şekilde iletilebilmesi ise muhasebe sayesinde olacaktır.

İŞLETMELER İÇİN MUHASEBE VE FİNANSIN ÖNEMİ

Muhasebe, işletmede gerçekleşen tüm finansal nitelikli olayların tanımlanması, kayda alınması, analiz edilip yorumlanması ve karar vericilere iletilmesi sürecini kapsar ve bir bilgi sistemidir.

İşletmeyle ilgili kararlar vermek, geleceğe yönelik planlar yapmak ve işletmede gerçekleşen işlemleri kontrol etmek sorumluluğunda olan taraflar işlerini yapabilmek, sorumluluklarını yerine getirebilmek için faydalı “bilgiye” ihtiyaç duyarlar. İşletme yöneticileri de işletme ile ilgili kararlarını verirken ve kararlarının sonuçlarını değerlendirirken bilgiye ihtiyaç duyarlar. Yöneticilerin kararlarında kullandıkları bilgilerin büyük bir kısmı ise finansal bilgidir ve bu finansal bilgiler de muhasebe tarafından sağlanır. Örneğin, işletme yöneticileri aşağıdaki konularda karar verirken muhasebe bilgisine ihtiyaç duyarlar (Atrill ve McLaney, 2004, s.2):

- İşletmede yeni ürün veya hizmetlerin geliştirilmesine ihtiyaç var mı?
- Mevcut mal ya da hizmetlerin fiyat veya miktarlarının değiştirilmesi doğru olur mu?
- Büyümeyi finanse etmek için yabancı kaynak kullanmalı mıyız?
- İşletmenin faaliyet kapasitesinde artışa mı gitmeliyiz yoksa azaltmaya mı?
- İşletme süreçlerinde değişiklik yapmalı mıyız; örneğin tedarik, imalat veya satış yöntemlerini değiştirmeli miyiz?

İşletme yönetiminin aldığı kararlara göre gerçekleşen işletme faaliyetleri işletmenin varlık ve kaynaklarında değişimler yaratır. Bu değişimlerin izlenmesi, kontrol edilmesi, ölçülmesi ve ekonomik faaliyetlerin belirlenmesi muhasebenin görevidir. Muhasebe fonksiyonu, hem işletme yönetimini diğer işletme fonksiyonlarının yapmış oldukları işlemlerden sürekli haberdar eder (Şimşek, Çelik, s.207) hem de işletme dışındaki karar vericilere bilgi sağlamış olur.

İşletme yöneticilerinin dışında birçok farklı karar verici de işletme hakkında isabetli kararlar verebilmek için bilgiye, özellikle de muhasebe bilgisine ihtiyaç duyacaktır. Örneğin (Atrill-McLaney, 2004, s.2):

- İşletmeye ortak olmak doğru bir karar mı?
- İşletmeye borç vermek doğru bir karar mı?
- İşletmeye kredili satış yapmak doğru bir karar mı?
- İşletmeyle ticari ilişkileri devam ettirmek doğru mu?

Görüldüğü gibi hem işletmenin yöneticileri hem de işletme dışından bazı taraflar işletme ile ilgili kararlar vermek zorundadır. Kararlarının isabetliliği kullandıkları bilginin niteliğine bağlı olacaktır. İşletme hakkında karar verecek olan hem işletme içi hem de işletme dışı taraflara işletme hakkında faydalı bilgi verilmelidir.

Karar vericilerin bilgi ihtiyaçları daha çok finansal bilgi olduğuna göre muhasebenin temel amacı, “işletme hakkında karar verecek olan tarafların daha doğru kararlar vermelerine yardımcı olmak” olmalıdır. Dolayısıyla muhasebenin temel amacını “işletmenin finansal durumu, faaliyet sonuçları ve nakit akışları hakkında tüm karar vericilere faydalı bilgi sağlamak” şeklinde ifade edebiliriz. Muhase-

benin amacını ve kapsamını tam olarak bilmeyen bazı kişiler muhasebenin amacını defter tutmak ve kayıt yapmak gibi ifade etseler de bu doğru değildir. Defter tutma ve kayıt tutma işlemleri muhasebenin görev alanı içinde yer alsa da muhasebe bununla sınırlı değildir. Defter tutma ve kayıt tutma, muhasebenin birinci işlevi olarak ifade edilir. Muhasebenin ikinci işlevi de finansal analiz ve yorumdur. İşletmede gerçekleşen tüm finansal nitelikli olaylar kayda alınıp ve sonrasında hazırlanan finansal tablolar analiz edilip yorumlanarak karar vericilere kararlarında dayanak olacak finansal bilgiler sağlanır.

dikkat

Muhasebenin esas amacı, karar vericilere kararlarında dayanak olacak faydalı finansal bilgi sağlamaktır.

Finans da aynı muhasebe gibi, karar vericilere kararlarında dayanak sağlamak için vardır ve işletmede fonların nasıl sağlandığı ve nerelere yatırıldığı ile ilgilendir. Finansal yönetim, en basit hâliyle, her tür işletmenin harcamalarını karşılayabilecek, faaliyetlerini devam ettirebilecek kadar ve acil durumlarda yeterli olacak kadar nakde sahip olması gerektiği gerçeğine dayanmaktadır. İşletme var olduğu sürece nakit ihtiyacı devam edecektir. Bir işletmenin hem mevcut hem de gelecekteki nakit ihtiyaçlarının planlanması, finansın veya finansal yönetimin temelidir. Çoğu küçük işletmede işletme sahibi, işletmenin finansal kararlarından sorumludur. Ancak sahiplik ve yöneticiliğin ayrılmış olduğu işletmelerde, finansal kararlar finansal yönetimin sorumluluğundadır.

Ekonomik bir birim olan işletmeler yatırımcılardan fon toplar ve daha sonra bu fonları sahiplerinin refahlarını artırmak için kendi faaliyet ve yatırımlarında kullanır. Fonlar işletmenin ihtiyacına uygun olarak sağlanmalı ve sağlanan fonlar da işletmeye getiri sağlayacak şekilde yatırımlara yönlendirilmelidir. Dolayısıyla finansal yönetim işletme tanımının tam da merkezindedir. Yatırımdan sağlanan getirinin ve yatırımla ilgili risklerin değerlendirilebilmesi için iyi bir finans bilgisi ve birikimi gereklidir (Attrill-McLaney, 2004, s.2). Buraya kadar yaptığımız kısa açıklamalardan sizin de fark edeceğiniz üzere hem muhasebe hem de finans, karar verme sürecinin finansal yönü ile doğrudan ilgilidir.

İşletmelerin yapılarında meydana gelen değişiklikler, para ve sermaye piyasalarında yaşanan değişimler, ekonomideki değişimler vb. birçok nedenle finansal bilgilere olan ihtiyaç daha da artmıştır. Örneğin, işletmeler tek kişilik işletmelerden sermayenin ön planda olduğu çok ortaklı sermaye şirketlerine dönüşmüş ve buna bağlı olarak yönetici ve işletme sahipliği birbirinden ayrılmıştır. Dolayısıyla hissedarlar işletme faaliyet ve kararlarına doğrudan katılma olanağından yoksun kalırken onlar adına davranma yetkisini işletme yöneticilerine aktarmış olmaktadır. Bu durumda işletme yöneticilerinin işletmeyi iyi bir şekilde yönetip yönetmedikleri, yatırılan sermayenin korunup korunmadığı vb. konularda hissedarların bilgi ihtiyacı doğmuştur. Diğer bir ifadeyle yöneticilerin işletme sahiplerine karşı hesap verme yükümlülüğü söz konusudur. Ayrıca gelişen teknoloji ve artan insan ihtiyaçlarına bağlı olarak daha büyük işletmeler ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak işletmeler hakkında karar verecek tarafların sayısı ve dolayısıyla bilgi ihtiyaçları ve çeşitleri artmıştır.

Öğrenme Çıktısı

1 Muhasebe ve finansın önemi ve rolünü açıklayabilme

Araştır 1

İşletme hakkında bilgi ihtiyacı olan taraflara örnek verin ve bunların bilgi ihtiyaçlarını açıklayın.

İlişkilendir

Çok ortaklı şirketlerde hissedarların işletme hakkındaki bilgi ihtiyacı ile bilgiyi sağlama şekillerini ilişkilendirin.

Anlat/Paylaş

Bir şirkette üst düzey yönetici ile görüşerek onun ne tür bilgilere ihtiyacı olduğunu ve bunları nasıl sağladığına yönelik bir çalışma yapabilirsiniz.

MUHASEBE

Muhasebe, işletmede gerçekleşen ve para ile ifade edilebilen finansal işlemleri tanımlayan, kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, analiz eden, yorumlayan ve ilgili taraflara raporlayan bir bilgi sistemidir. Muhasebe süreci işletmede muhasebeciler tarafından yürütülür. Muhasebeciler ayrıca muhasebe sisteminin tasarlanması, finansal tabloların hazırlanması, finansal bilgilerin analiz edilmesi ve yorumlanması, finansal tahminlerin ve bütçelerin hazırlanması ve vergi ile ilgili belgelerin hazırlanması gibi işlemleri de gerçekleştirirler. Geleneksel muhasebe görevlerinin yanı sıra müşteri, işletmelerin iş süreçlerinin geliştirilmesi, geleceklerinin planlanması, ürün veya performanslarının gözden geçirilmesi; müşteri bazında veya ürün grubu bazında kârlılık analizi gibi çeşitli yönetim danışmanlığı hizmetleri de muhasebeciler tarafından sunulabilir.

İşletme hakkındaki finansal bilgilerin doğru olarak üretilmesi muhasebenin temel görevlerinden biridir; bunun için de kayıtların doğru olması gerekir. Muhasebeyi çok dar bir kapsamda değerlendiren bazı kesimler, muhasebenin sadece kayıt tutmak veya defter tutmak olduğunu ve muhasebecilerin işletme içindeki finansal faaliyetleri kaydeden katipler olduğunu düşünmektedir. Tabii ki işletmede gerçekleşen mali olayların defterlere kaydedilmesi gerekiyor ama teknolojiye göre değişikliklere paralel olarak işin bu defter tutma ya da katiplik kısmı büyük ölçüde bilgisayarlar tarafından yapılmaktadır.

Muhasebe, finansal bilgileri karar vericilere iletme görevini yerine getirmek için finansal tabloları ve raporları kullanır.

✓ **Muhasebe**, işletmede gerçekleşen finansal nitelikli olayların tanımlanması, ölçülerek kayda alınması, analiz edilip yorumlanması ve karar vericilere iletilmesi sürecini kapsayan bir bilgi sistemidir.

Muhasebe Bilgisine İhtiyaç Duyan Taraflar

Muhasebenin faydalı olabilmesi için bilgilerin kimler tarafından ve ne amaçla kullanılacağını bilmesi önemlidir. Belirli bir işletme ile ilgilenen ve o işletme ile ilgili çeşitli ve farklı kararlar almak zorunda olan birçok farklı taraf vardır. Her birinin

işletmeyle ilgilenme nedenleri ve dolayısıyla ihtiyaç duydukları bilgiler de farklıdır. İşletme ile ilgili taraflar, işletmenin yöneticileri, sahibi veya sahipleri, borç verenleri, müşterileri, tedarikçileri, çalışanları ile rakipler, devlet ve düzenleyici kurumlar vb. olarak sıralanabilir.

İşletmenin Yöneticileri: İşletmedeki her seviyedeki yönetici, temel olarak üretim, pazarlama, finans ve insan kaynakları ile ilgili işletme fonksiyonlarını planlamak, yürütmek ve kontrol etmek için bilgiye ihtiyaç duyar. İşletmenin iyi bir şekilde yönetilmesi ve amaçlarına ulaşabilmesi için faaliyetlerinin iyi planlanması, sonuçlarının doğru bir şekilde ölçülüp kontrol edilmesi gerekmektedir. Karar verebilme, planlayabilme ve kontrol edebilme büyük ölçüde muhasebe bilgilerine bağlı olacaktır.

İşletme Sahipleri (Ortakları/Hissedarları): İşletme sahipleri, yöneticilerin işi etkin bir şekilde yürütüp yürütmediğini değerlendirmek ve gelecekteki risk ve getiri seviyeleri hakkında kararlar almak ve işte ortak olarak kalıp kalmamaya karar vermek için bilgiye ihtiyaç duyar. İşletmeye sermaye sağlayarak yatırım riskini üstlenen mal sahipleri, yatırımın riskleri ve yatırımın getirisi ile ilgilenirler.

İşletmeye Borç Verenler: İşletmenin borçlarının hem faizini hem de ana parasını zamanında ödeyip ödeyemeyeceğini ve işletmeyle iş yapmaya devam edip edemeyeceğini değerlendirmek için bilgiye ihtiyaç duyarlar.

Müşteriler ve Tedarikçiler: İşletmenin faaliyetlerine devam etme gücünü değerlendirmek ve işletmenin yaptığı alış veya satışların sürekliliğini görmek için bilgiye ihtiyaçları vardır.

İşletmede Çalışanlar (Yöneticilerin Dışındaki): İşletmenin çalışanlarına istihdam sağlama gücünün devam edip edemeyeceğini ve çalışmalarını için ödüllendirilip ödüllendirilmeyeceklerini değerlendirmek için bilgiye ihtiyaçları vardır. İşletme hayatının devamlılığı, çalışanların işlerinin devamlılığını sağlayacaktır.

Rakipler: Rakip firmayı, firmanın kendi performansına ve etkinliğine değer vermede bir ölçüt olarak kullanmak için, rakip firmalar hakkında bilgiye ihtiyaç vardır. Rakibin pazar payı ve kârlılığının neden olduğu tehlikeleri değerlendirmek için de bilgiye ihtiyaç vardır.

Devlet ve Kamu Kurumları: İşletmenin ne kadar vergi ödeyeceği, işletmenin fiyatlandırma politikalarına uyup uymadığı ve finansal desteğe

ihtiyaç duyup duymayacağını değerlendirmek için bilgiye ihtiyaç vardır. Ayrıca işletmenin faaliyetleri ile ilgili yasal düzenlemelerin yapılabilmesi, vergi politikasının belirlenmesi, millî gelir ve diğer istatistikî hesapların yapılabilmesi için de bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır.

İşletme ile ilgili taraflara ve çıkar sebeplerine baktığımızda bazılarının işletme ile ilgili doğrudan çıkarları bulunurken bazılarının çıkarları daha dolaylı düzeyde kalabilmektedir. Ayrıca bu tarafların bilgiye erişim imkânları da farklıdır. Bu bağlamda bilgi kullanıcılarını, doğrudan işletmeden bilgi alabilen “*işletme içi taraflar*” ve “*işletme dışı taraflar*” olarak ikiye ayırabiliriz.

İşletme yöneticileri işletme içi bilgi kullanıcılarını oluştururken yöneticiler dışındaki tüm taraflar dış bilgi kullanıcılarını oluşturur. İşletme sahibi, işletmenin yönetiminden de sorumlu değilse o da işletme dışı bilgi kullanıcısı olarak kabul edilecektir. Örneğin, çok ortaklı bir işletmede yüz hissedar varsa yani işletmenin yüz sahibi varsa her birinin işletmeye gidip kendisi için bilgi almaya çalışması zor olacaktır.

Muhasebenin Alanları

İşletme içindeki ve dışındaki bilgi kullanıcılarının muhasebe bilgisine hangi amaçla ihtiyaç duydıkları dikkate alınarak muhasebe, “*Yönetim Muhasebesi*” ve “*Finansal Muhasebe*” olarak iki temel alana ayrılmıştır.

İşletme faaliyetlerinin planlanması, yürütülmesi ve kontrolü gibi temel işletme faaliyetlerinden sorumlu olan ve işletme içindeki bilgiye kolayca erişim olanağı olan yöneticilerin çok daha detaylı bilgiye ihtiyaçları olacaktır. Yönetim muhasebesi; üretim, pazarlama ve maliyetlerin ölçülmesi, raporlanması ve diğer fonksiyonlar ile ilgilidir. Örneğin, bütçe hazırlamak (planlama); birimlerin bütçeleri dâhilinde kalıp kalmadığını kontrol etmek (kontrol) gibi. İşletmenin geleceği ile ilgili stratejik kararlar alması gereken yöneticilerin kararlarını desteklemek üzere bu bilgilere ihtiyaçları vardır. Bu nedenle işletme içi bilgi kullanıcılarının bilgi ihtiyaçlarını maliyet analizleri, kârlılık raporları, bütçeler gibi araçlarla karşılayacak olan alan “*yönetim muhasebesi*” olarak belirlenmiştir. Yönetim muhasebesi, günlük faaliyetleri yürütmede ve gelecekteki faaliyetleri planlamada yönetime yardımcı olmak için hem finansal muhasebe verilerini hem de tahmini verileri kullanır.

İşletme ile çeşitli düzeylerde ilişkili olan hem *işletme içi* hem de *işletme dışı* bilgi kullanıcılarının bilgi ihtiyaçlarını genel amaçlı finansal tablolar düzenleyerek karşılayan muhasebe, finansal muhasebe veya genel muhasebedir. İşletmeye ait veriler, sadece yöneticilerin değil tüm paydaşların bilgi ihtiyaçlarını karşılamalıdır. İşletme dışı bilgi kullanıcılarının bilgi ihtiyacı finansal muhasebe tarafından hazırlanan genel amaçlı finansal tablolar aracılığı ile sağlanır.

Bu üniteye konuyu finansal muhasebe perspektifinden ele alacağız. İlerleyen dönemlerde ise muhasebe alanları ayrı derslerde detaylı olarak ele alınacaktır.

Muhasebede Teknolojinin Kullanımı

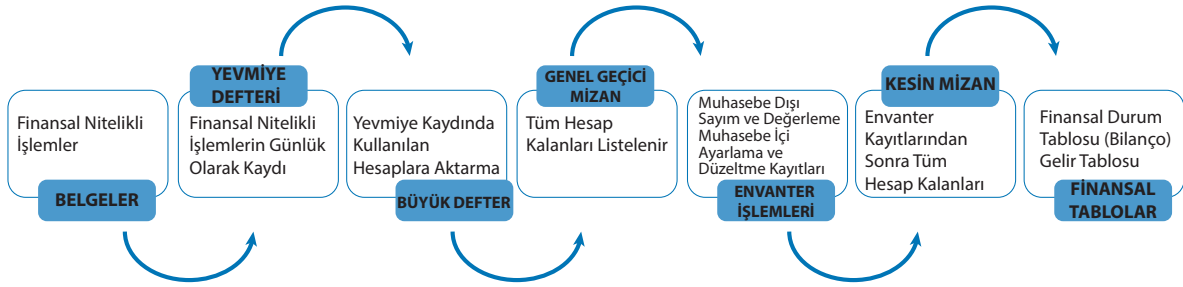
Uzun zaman önce, muhasebeciler tüm işlemleri elle yaparken hesap makinelerinin ortaya çıkışı işi biraz daha basitleştirse bile hâlâ bir kâğıt girişi gerektiriyordu. Ancak 20. yüzyılın sonunda teknolojiye ilerlemeler muhasebenin defter tutma sürecini önemli ölçüde basitleştirmiştir. Muhasebe sistemleri manuel veya bilgisayarlı olabilir. Günümüzde bilgisayar ve yapay zeka teknolojilerinin desteği ile muhasebeciler defter tutma işlevinden ziyade finansal analiz gibi daha önemli görevler için zaman ayırabilmektedir.

Manuel muhasebe sistemini anlamak, muhasebe verileri ile muhasebe raporları arasındaki ilişkilerin anlaşılmasında yardımcı olacaktır. Ayrıca çoğu bilgisayarlı sistem, manuel bir sistemde kullanılan ilkeleri kullandığı için şimdi muhasebeyi manuel sistem üzerinden ele alacağız; detayları ise muhasebe derslerinde öğreneceksiniz.

Finansal Muhasebe Süreci

İşletmelerde gerçekleşen finansal işlemler periyodik olarak izlenmektedir. Dönem başından dönem sonuna kadar gerçekleştirilen muhasebe işlemlerine muhasebe süreci veya muhasebe döngüsü denir.

Muhasebe sürecinin ilk adımında dönem başı işlemlerinin yapılması vardır. Dönem içinde gerçekleşen finansal işlemler belgeler aracılığı ile tanımlanır ve hangi işlemlerin kayıt altına alınacağına karar verilir. Daha önce de belirttiğimiz gibi sadece finansal nitelikli işlemler muhasebeye konudur. Şekil 8.1’de muhasebe sürecinin defter tutma işlevine dahil olan adımlar yer almaktadır.

Şekil 8.1 Muhasebe Süreci

Muhasebe sürecinde, öncelikle gerçekleşen işlemler kaydedilmelidir. Bu amaçla, işletmede gerçekleşen tüm finansal nitelikli işlemler, belgelere dayalı olarak gerçekleşme sırasına göre yevmiye defterine kaydedilir ve ardından her bir yevmiye kaydı, büyük defterdeki (defteri kebirdeki) ilgili hesaplara aktarılır. Dönem sonunda günlük işlemler tamamlandıktan sonra, öncelikle Genel Geçici Mizan hazırlanır. Yevmiye defterinden defteri kebir yapılan aktarmaların doğruluğunu kontrol etmek için genel geçici mizan hazırlanır. Genel geçici mizandaki borç ve alacak kalanlarının (bakiyelerinin) denkliği sağlandıktan sonra sıra dönem sonu işlemlerine gelir.

Dönem sonunda envanter işlemleri (hem muhasebe dışı hem de muhasebe içi) tamamlandıktan sonra, varlık ve kaynaklara ilişkin hesapların kalanları onların dönem sonundaki gerçek değerlerini gösterir hâle gelmiş olur ve kesin mizanda listelenir. İşletmenin finansal tabloları da kesin mizandaki hesapların kalanları yardımıyla hazırlanır.

Manuel muhasebe sisteminde bu adımlar bir muhasebeci tarafından manuel ve sıralı olarak takip edilir. Bilgisayarlı muhasebe sisteminde SAP, ERP vb. birçok yazılım, muhasebe sürecindeki tüm adımları aynı anda tamamlar. Kullanıcının yalnızca ilgili finansal verileri sağlayarak süreci başlatması yeterlidir.

Daha sonra kayıt süreci sonucunda elde edilen muhasebe bilgilerinin kararlarda kullanılabilecek bilgilere dönüştürülmesi için analiz edilip yorumlanarak karar vericilere iletilmesi gerekir. Bu da muhasebenin ikinci işlevidir.

Temel Muhasebe Eşitliği ve Unsurları

İşletme hakkında konuştuğumuzda, her işletmenin insanların ihtiyaçlarını karşılayan mal veya hizmet üretmesi gerektiğini biliyoruz. Bu mal veya hizmetlerin üretilmesi içinse bazı üretim fak-

törlerinin kullanılması gerekmektedir. Muhasebe dilinde işletmenin kontrolünde olan ve işletme faaliyetlerinin devamı için gerekli olan ve bir değeri olan bu unsurlara işletmenin “varlıkları” diyoruz.

Varlıklar, işletmenin kontrolünde olan ve gelecekte kullanılarak, tüketilerek veya satılarak işletmeye fayda sağlama potansiyeli olan ekonomik değerlerdir; diğer bir ifade ile işletmenin kontrolünde olan üretim faktörleridir. Para, makine, arsa, bina gibi maddi varlıkların yanı sıra alacaklar gibi hak niteliğindeki maddi olmayan varlıklar da olabilir. Fiziki olsun ya da olmasın tüm varlıklar, işletmeye fayda sağlama kapasitesine sahip ekonomik değerlerdir. İşletme bu varlıkları kullanarak faaliyetlerini yürütebilecek ve böylece gelir elde edebilecektir. Örneğin, işletme ham madde, makine ve diğer aletler olmadan üretim faaliyetlerini yürütemeyecektir. İşletme, varlıklarını faaliyetlerinde kullanacak ve bunlardan fayda ve kazanç elde edecektir. Varlıklar olmadan faaliyetler yürütülemez.

İşletme dediğimiz ekonomik birim kendiliğinden ortaya çıkmadığından, faaliyet gösterebilmesi için gerekli varlıkların edinilebilmesi için işletme kurucuları tarafından işletmeye kaynak sağlanmış olması gerekir. İşletme faaliyete başladıktan sonra üçüncü şahıslardan borç şeklinde kaynak sağlayarak da varlıklarını artırabilir. İşletmenin varlığa sahip olabilmesi için ya ortaklardan ya da kreditorlerden fon sağlanması gerekir. Kaynak bulunmazsa varlıklarda artış mümkün olmayacaktır. Bu nedenle, işletmenin varlıklarının toplamı ile kaynaklarının toplamı her zaman birbirine eşittir.

VARLIKLAR = KAYNAKLAR

Temel muhasebe eşitliği, işletmenin herhangi bir zamandaki finansal durumunu görmek için kullanılan bir eşitliktir. Örneğin, 50.000 liranız var ve bu parayı vejetaryen yemekler sunan küçük bir

restoran açmak için kullanmaya karar verdiniz. 1 Aralık 2022 tarihinde “VEGİ” işletmesini kurdunuz. 1 Aralık 2022 tarihi itibarıyla işletmenin 50.000 liralık nakit varlığı var ve kaynak ise kurucu işletme sahibi tarafından sağlanan sermayedir.

$$\begin{array}{lcl} \text{VARLIKLAR} & = & \text{KAYNAKLAR} \\ \text{Nakit 50.000} & = & \text{Sermaye 50.000} \end{array}$$

İşletme kaynaklarının ortaklar tarafından mı yoksa kreditorler tarafından mı sağlandığını bilmek de son derece önemlidir. İşletme sahipleri tarafından işletmeye sağlanan kaynaklar “sermaye” olarak, kreditorlerce sağlanan kaynaklar da “borçlar” olarak adlandırılır. Bu durumda eşitliği aşağıdaki gibi yazabiliriz:

$$\text{VARLIKLAR} = \text{BORÇLAR} + \text{SERMAYE}$$

Eğer bankadan VEGİ İşletmesi için 2 Aralık 2022 tarihinde 6 ay vadeli 20.000 lira borç alırsanız işletmenin toplam nakit varlığı 70.000 lira olacaktır ancak bunun 20.000 lirası vadesi geldiğinde geri ödenmesi gereken borç şeklinde yabancı kaynaktır.

Bu durumda eşitliği aşağıdaki gibi yazabiliriz:

$$\begin{array}{lclcl} \text{VARLIKLAR} & = & \text{BORÇLAR} & + & \text{SERMAYE} \\ \text{Nakit 70.000} & = & \text{Banka Kredileri 20.000} & + & \text{Sermaye 50.000} \\ \underbrace{\hspace{10em}} & & \underbrace{\hspace{10em}} & & \\ 70.000 & & 70.000 & & \end{array}$$

Varlıklar, temel muhasebe eşitliğinin sol tarafında, borçlar (yükümlülükler) ve sermaye ise sağ tarafında yer alır.

Sermaye, işletme sahiplerinin varlıklar üzerindeki haklarını; borçlar ise üçüncü şahısların varlıklar üzerindeki haklarını ifade eder. Yani işletmenin kapanması durumunda işletme varlıkları paraya çevrilir; önce borçlar ödenir ve daha sonra kalan kısım ortaklara dağıtılır.

5 Aralık 2022 tarihinde 25.000 lira nakit ödenerek işletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere bir fırın satın alındığını düşünelim. Bu işlem, varlıkların bileşimini değiştirir ama varlık toplamında değişim yaratmaz. Bir varlık unsurunda (fırın) artış varken başka bir varlık unsurunda (nakit) aynı büyüklükte bir azalış vardır:

$$\begin{array}{lclcl} \text{VARLIKLAR} & = & \text{BORÇLAR} & + & \text{SERMAYE} \\ \text{Nakit 45.000} + \text{Fırın 25.000} & = & \text{Banka Kredisi 20.000} & + & \text{Sermaye 50.000} \\ \underbrace{\hspace{10em}} & & \underbrace{\hspace{10em}} & & \\ 70.000 & & 70.000 & & \end{array}$$

Bu eşitlik, işletme kurulduğu anda karşımıza çıkar ve işletme kapanıncaya kadar her zaman sağlanmak zorundadır. İşletme, faaliyetlerini sürdürdükçe varlık ve borçları ile sermayesinin tutarı ve türleri değişse bile toplam varlık-kaynak eşitliği değişmeyecektir. Bu eşitlik her tür işletme için ve tüm muhasebe süreci için temeldir.

Finansal Raporlama ve Temel Finansal Tablolar

Varlıkların, sermayenin ve borçların türleri, büyüklükleri ve dolayısıyla bu unsurların birbirlerine karşı oransal büyüklükleri bakımından yapısı, işletmenin finansal durumu ve gücünü ifade eder (Cemalcılar-Erdoğan, s.6). İşletme yönetiminin aldığı ve uyguladığı kararlar sonucunda bu yapıda değişiklikler olur. İşletmenin yeni ulaştığı finansal durumun ve faaliyetlerinin sonucunda elde ettiği kâr veya zararının bilinmesi alınacak kararlar için çok önemlidir. İşte bu bilgileri raporlayabilmek için işletmenin finansal tabloları hazırlanır. Birbirinden ayrı fakat birbiriyle bağlantılı dört temel finansal tablo vardır. Bunlar; bilanço (finansal durum tablosu), gelir tablosu (kâr-zarar tablosu), nakit akım tablosu ve öz kaynaklarda değişim tablosudur.

Bilanço (Finansal Durum Tablosu)

Bilanço (Finansal Durum Tablosu), belirli bir tarih itibarıyla işletmenin varlık ve kaynaklarının bir arada raporlandığı bir tablodur. İşletmenin bilanço tarihi itibarıyla sahip olduğu varlıkları ve bu varlıkların finansmanında kullanılan kaynakları bir arada gösterdiği için finansal durum tablosu olarak da adlandırılır.

“Varlıklar = Borçlar + Sermaye” şeklinde ifade edilen Temel Muhasebe Eşitliği aynı zamanda Temel Bilanço Eşitliğini de ifade eder. Bilanço, işletmenin gerek dönem başındaki (ya da kuruluşundaki) varlık ve kaynak yapısını gerekse dönem sonunda ulaştığı bu yeni yapının özetlenmiş bir şekilde görünmesini sağlar (Cemalcılar ve Önce, s.73).

İşletmenin sahip olduğu varlıkları ve kaynaklarının ne olduğunun görülebilmesi için işletmenin bir fotoğrafı çekilir ve sanki işletmenin hayatı durmuş ya da donmuş olsa görüntüsü nedir? sorusuna bilanço cevap vermiş olur. Aslında gerçek yaşamda işletmenin yaşamı, dolayısıyla faaliyetleri devam etmektedir. Hatta tatil günlerinde bile bazı faaliyetleri devam ediyebilir. İşte yöneticilerin ve diğer karar vericilerin işletmenin finansal durumunu değerlendirebilmeleri için dinamik olan finansal durum statik hâle getirilerek işletmenin o andaki finansal durumu raporlanır yani işletmenin bilançosu hazırlanır.

İşletmeler finansal durumlarını özellikle dış bilgi kullanıcıları için en azından yılda bir kez raporlamak zorundadır. Genellikle birçok işletme için 1 Ocak dönem başı ve 31 Aralık dönem sonu olarak kabul edilmektedir; yani bir mali yıl, bir takvim yılına denk olmaktadır.

Varlıkların işletmenin kontrolünde olan ve işletmenin gelir sağlama gücü açısından fayda sağlama kapasitesi olan ekonomik değerler olduğunu artık biliyorsunuz. Ancak her bir varlık türünün fayda sağlama şekli ve zamanı birbirinden farklıdır. Bu nedenle varlıklar bilançoda sunulurken benzer özelliklerine göre sınıflandırılarak sunulur. İşletmenin varlıkları bilançoda genellikle dönen varlıklar ve duran varlıklar olarak iki ayrı grupta raporlanır.

Dönen varlıklar, bir faaliyet dönemi içinde kullanılacak, tüketilecek, satılacak, tahsil edilecek unsurlar ile paranın kendisinden oluşur. Dönen varlıklar nakde dönüşümü kolay olan, likiditesi yüksek olan varlık unsurlarıdır. İşletmenin günlük faaliyetlerinin sürdürülmesinde fayda sağlar. Para ve para benzeri kalemler, kısa vadeli alacaklar ve stoklar dönen varlıklar içinde yer alır.

Duran varlıklar, işletme faaliyetlerinin sürdürülmesinde bir faaliyet döneminden daha uzun süre kullanılacak olan ve hemen paraya çevrilmesi beklenmeyen varlıkları kapsar. Dolayısıyla duran varlıkların likiditesi düşüktür. Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar, uzun vadeli alacaklar, uzun vadeli finansal yatırımlar duran varlıklar grubunda yer alır.

Bilanço eşitliğinin sağ tarafında işletmeye sağlanan kaynaklar yer alır. Bu kaynakların bir kısmı ortaklarca, bir kısmı da dışarıdan borçlanılarak üçüncü şahıslardan sağlanabilir. İşletme dışından geçici bir süre için borç şeklinde sağlanan kaynaklar *yabancı kaynak* olarak nitelendirilir.

Finansal analizin daha sağlıklı yapılabilmesi için yabancı kaynaklar da kendi içinde kısa vadeli yabancı kaynaklar (yükümlülükler) ve uzun vadeli yabancı kaynaklar (yükümlülükler) olarak ikiye ayrılarak bilançoda ayrı ayrı gösterilir. Çünkü yabancı kaynaklar vadeleri ne olursa olsun mutlaka vadeleri geldiğinde işletme tarafından geri ödenmek zorundadır. Borçların hemen bir faaliyet dönemi içinde mi geri ödeneceği yoksa daha uzun süre sonra mı geri ödeneceği işletmenin borç ödeme gücü analiz edilirken önemli olacaktır. Bu nedenle bilanço tarihinden itibaren bir yıl içinde geri ödenmesi gereken borçlar *kısa vadeli yabancı kaynak*; bir yıldan daha sonra ödenecek borçlar ise *uzun vadeli yabancı kaynak* olarak raporlanır.

Öz kaynaklar (öz sermaye), işletme sahiplerinin varlıklar üzerindeki haklarını ifade eder. İşletme sahip veya ortaklarının fiilen işletmeye aktardıkları kaynakların yanı sıra kârların işletmede bırakılmasıyla oluşan yedekleri de kapsar. İşletme sahip veya ortakları tarafından sağlanan kaynak “sermaye” olarak adlandırılır. Öz kaynak büyüklüğü ile sermaye büyüklüğü birbirinden farklıdır. Çünkü öz kaynaklar ortaklarca ödenen sermayenin dışında işletmenin kendi faaliyetleri sonucu sağladığı ve işletmede bırakılmış olan dağıtılmamış kârları ve dönem kârını da kapsamaktadır. Öz kaynaklar; sermayeden, kârdan ve değerlemeden kaynaklanan unsurların toplamından oluşur.

Bu nedenle kuruluş aşamasında basitçe Varlıklar = Borçlar + Sermaye olarak ifade ettiğimiz temel bilanço eşitliğini aşağıdaki şekilde ifade etmek çok daha doğru olacaktır.

$$\text{VARLIKLAR} = \text{YABANCI KAYNAKLAR} + \text{ÖZKAYNAKLAR}$$

Aşağıda bir işletmenin 31.12.2021 tarihli bilançosunu görüyorsunuz.

		Bağımsız denetimden geçmiş	
	Notlar	31 Aralık 2021	31 Aralık 2020
VARLIKLAR			
Dönen varlıklar:			
Nakit ve nakit benzerleri	5	16.014.589	12.002.246
Ticari alacaklar			
-İlişkili taraflardan ticari alacaklar	33	269.306	103.153
-İlişkili olmayan taraflardan ticari alacaklar	9	23.142.238	12.046.292
Türev araçlar	8	16.094	27.354
Stoklar	11	16.828.699	7.095.622
Peşin ödenmiş giderler	20	648.799	496.783
Cari dönem vergisiyle ilgili varlıklar	21	415.431	143.032
Diğer dönen varlıklar	23	2.259.652	1.146.367
Toplam dönen varlıklar		59.594.808	33.060.849
Duran varlıklar:			
Finansal yatırımlar	6	10.531	5.614
Ticari alacaklar			
-İlişkili olmayan taraflardan ticari alacaklar	9	45.865	68.225
Türev araçlar	8	19.157	-
Özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlar	12	855.409	648.016
Maddi duran varlıklar	13	13.125.336	7.296.568
Maddi olmayan duran varlıklar			
-Şerefiye	15	2.844.448	989.060
-Diğer maddi olmayan duran varlıklar	14	6.573.315	3.563.944
Peşin ödenmiş giderler	20	186.057	83.484
Ertelenmiş vergi varlıkları	31	1.823.680	833.284
Toplam duran varlıklar		25.483.798	13.488.195
Toplam varlıklar		85.078.606	46.549.044

Kaynak: https://www.arcelikglobal.com/media/6798/arcelik21_faaliyet_raporu.pdf

		Bağımsız denetimden geçmiş	
	Notlar	31 Aralık 2021	31 Aralık 2020
KAYNAKLAR			
Kısa vadeli yükümlülükler:			
Kısa vadeli borçlanmalar	7	10.584.261	4.840.622
Uzun vadeli borçlanmaların kısa vadeli kısımları	7	2.459.839	5.390.255
Ticari borçlar			
-İlişkili taraflara ticari borçlar	33	1.592.704	995.829
-İlişkili olmayan taraflara ticari borçlar	9	18.076.327	8.649.373
Türev araçlar	8	245.292	8.266
Çalışanlara sağlanan faydalar kapsamında borçlar	22	775.090	492.554
Diğer borçlar			
-İlişkili olmayan taraflara diğer borçlar	10	1.245.608	726.074
Dönem kârı vergi yükümlülüğü	31	55.292	7.736
Kısa vadeli karşılıklar			
-Diğer kısa vadeli karşılıklar	18	2.087.963	977.478
Diğer kısa vadeli yükümlülükler	23	3.379.248	1.738.729
Toplam kısa vadeli yükümlülükler		40.501.624	23.826.916
Uzun vadeli yükümlülükler:			
Uzun vadeli borçlanmalar	7	19.535.399	6.844.348
Uzun vadeli karşılıklar			
-Çalışanlara sağlanan faydalara ilişkin uzun vadeli karşılıklar	19	935.609	419.517
-Diğer uzun vadeli karşılıklar	18	439.072	289.640
Ertelenmiş vergi yükümlülüğü	31	1.528.994	563.071
Diğer uzun vadeli yükümlülükler	23	1.082.693	581.706
Toplam uzun vadeli yükümlülükler		23.521.767	8.698.282
Toplam yükümlülükler		64.023.391	32.525.198

Kaynak: https://www.arcelikglobal.com/media/6798/arcelik21_faaliyet_raporu.pdf

Gelir Tablosu (Kâr-Zarar Tablosu)

Gelir tablosu (Kâr-Zarar Tablosu), işletmenin bir döneme ait faaliyet sonuçlarının özetlendiği bir finansal tablodur. Gelir tablosunda işletmenin faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan tüm hasılat, gelir, kâr, gider, zarar unsurları yer alır ve işletmenin döneme ait net kâr veya zarar büyüklüğünü gösterir. İlgili dönemde ne kadar kâr veya zarar olduğu, kâr veya zararın oluşumuna hangi faaliyet sonuçlarının etkide bulunduğunu gelir tablosundan görebiliriz. Gelir tablosu bir döneme ait faaliyetleri gösterdiği için bilanço gibi anlık değil dönemlik bir finansal tablodur. Bilanço'yu bir fotoğrafa benzetirsek gelir tablosunu da bir filme (video) benzetebiliriz.

İşletmenin faaliyetleri sonucunda sermayedarın hakkında artış yaratan olaylar hasılat; azalış yaratan olaylar gider olarak nitelendirilebilir. Bir varlık ya da hizmet satışı nedeniyle ya da faiz, kira gibi nedenlerle işletmenin varlıklarında oluşan brüt artışa hasılat denir.

Giderler iş yapmanın maliyetidir. Hasılat sağlama amacı ile varlıklarda oluşan brüt azalışlardır. Satışa konu olacak ürünün üretilmesi veya satın alınması ile ilgili doğrudan (direkt) giderleri ve işletmenin faaliyetinde bulunmasından doğan dolaylı giderleri kapsar.

Hasılatın giderden fazla olması durumunda kâr; aksi durumda ise zarar ortaya çıkar. Aşağıda bir işletmenin gelir tablosu örneği verilmiştir.

	Notlar	Bağımsız denetimden geçmiş	
		2021	2020
Hasılat	4,25	68.184.437	40.872.483
Satışların maliyeti	26	(47.706.092)	(27.066.110)
Brüt kar		20.478.345	13.806.373
Genel yönetim giderleri	26	(3.106.770)	(2.175.948)
Pazarlama giderleri	26	(11.919.993)	(7.469.259)
Araştırma ve geliştirme giderleri	26	(444.068)	(318.211)
Esas faaliyetlerden diğer gelirler	27	5.776.423	1.769.360
Esas faaliyetlerden diğer giderler	27	(3.763.793)	(760.019)
Esas faaliyet karı		7.020.144	4.852.296
Yatırım faaliyetlerinden gelirler	28	316.840	240.668
Yatırım faaliyetlerinden giderler	28	(9.579)	(64.485)
Özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımların kâr/zararlarından paylar (net)	12	(44.514)	41.226
Finansman gelir/(gideri) öncesi faaliyet kârı		7.282.891	5.069.705
Finansman gelirleri	29	11.309.358	3.852.496
Finansman giderleri	30	(14.969.635)	(5.424.296)
Sürdürülen faaliyetler vergi öncesi kâr		3.622.614	3.497.905
Sürdürülen faaliyetler vergi gelir/(gideri)			
- Dönem vergi gideri	31	(759.496)	(481.032)
- Ertelenmiş vergi geliri / (gideri)	31	387.891	(137.884)
Dönem kârı		3.251.009	2.878.989

Kaynak: https://www.arcelikglobal.com/media/6798/arcelik21_faaliyet_raporu.pdf

Öz Kaynaklarda Değişim Tablosu

Öz kaynaklarda değişim tablosu, bir hesap döneminde öz kaynaklarda oluşan değişimleri nedenleriyle birlikte gösteren bir tablodur.

Öz kaynak bir yandan işletmenin faaliyetlerini yürütmesi için gerekli olan kaynakları gösterirken diğer taraftan işletmeden alacaklı olanlara karşı bir güvence oluşturarak yabancı kaynaklardan yararlanmasına da olanak sağlar. Ayrıca işletmenin karşılaşacağı çeşitli risklere karşı da bir sigorta görevi üstlenmektedir.

Gelir tablosu işletmenin öz kaynaklarında meydana gelen değişimleri göstermekte yeterli bilgi sağlamaz. Öz kaynaklardaki değişiklikler kârdan meydana gelebileceği gibi kâr dışındaki diğer işlemlerden de meydana gelmiş olabilir. Öz kaynak kalemlerinde meydana gelen artış ve azalışlar öz kaynaklar değişim tablosu yardımıyla izlenebilir. Bu tablo özellikle sermaye şirketlerinde dönem içinde öz kaynak kalemlerinde meydana gelen değişimlerin topluca görülmesini sağlamaktadır (Akgüç, s.275).

Nakit Akım Tablosu

Nakit akım tablosu, bir hesap döneminde gerçekleşen nakit giriş ve çıkışlarını kaynakları ve kullanım yerleriyle birlikte gösteren bir tablodur. Nakit akım tablosunda yer alan nakit kavramı, nakit ve nakde eş değer kalemlerin toplamını ifade eder.

Muhasebenin kayıt düzeninde genel esas olarak *tahakkuk esası* kullanıldığı için işlemler nakit hareketi yarattıklarında değil de gerçekleştiklerinde kayda alınır. Dolayısıyla bilanço ve gelir tablosunda nakit hareketleri ile bilgileri göremeyiz. Gelir tablosunda raporlanan kâr büyüklüğü ile nakit büyüklüğü aynı olmayacaktır. Örneğin, bir işletmenin finansal yapısı çok sağlam, kârlılığı yüksek,

buna karşın likiditesi ise çok düşük olabilir. Bu nedenle zamanı gelen ödemelerini yapabilmesi için gerekli nakit fonları üretme gücüne düşebilir. Buna benzer durumlar da işletmeyi zor durumda bırakır.

dikkat

Tahakkuk Esası: Finansal olayların etkileri, nakit hareketinin gerçekleştiği tarihte değil, işlem tarihinde kaydedilir. Hasılat, satış gerçekleştiğinde; gider ise oluştuğunda kayda alınır. Tahakkuk esasının karşısı Nakit Esasıdır. Nakit esasında ise işlemlerin gerçekleştirilmesinden çok, nakit hareketlerinin gerçekleştiği tarihler esastır.

Bir döneme ait nakit giriş ve çıkışlarının raporlanması, nakitin nereden geldiği ve nereye harcanıldığını göstermesi açısından önemlidir. Nakit giriş ve çıkışlarının hangi faaliyetlerden oluştuğu da son derece önemlidir. Bu nedenle işletmede gerçekleşen faaliyetler yatırım faaliyetleri, finansman faaliyetleri ve işletme faaliyetleri olarak üç grupta toplanabilir. Bu durumda nakit giriş ve çıkışlarının hangi faaliyetler nedeniyle gerçekleştiğini sınıflandırarak sunmak çok daha faydalı olacaktır.

Temel amacı bir işletmenin belirli bir dönem itibarıyla yatırım, finansman ve işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit giriş ve çıkışlarını ayrıntılı olarak raporlamak olan nakit akış tablosu, aynı zamanda nakit planlaması ve kontrolünü de sağlar. Bu sayede hem etkin nakit yönetimine olanak sağlayarak verimliliğin artırılmasına hem de nakit yetersizliği nedeniyle işlerin aksamadan yürütülebilmesi için gerekli önlemlerin alınmasına yardımcı olur.

	Notlar	1 Ocak - 31 Aralık 2021	1 Ocak - 31 Aralık 2020
İşletme faaliyetlerinden nakit akışları:			
Dönem kârı		3.251.009	2.878.989
<i>İşletme faaliyetlerinden sağlanan net nakdin vergi sonrası net dönem kârı ile mutabakatına yönelik düzeltmeler:</i>			
Amortisman ve itfa gideri ile ilgili düzeltmeler	26	1.845.682	1.221.994
Değer düşüklüğü ile ilgili düzeltmeler	36	119.355	182.697
Karşılıklar ile ilgili düzeltmeler	36	2.655.046	856.376
Faiz gelirleri ile ilgili düzeltmeler	29	(217.672)	(231.593)
Faiz giderleri ile ilgili düzeltmeler	30	1.817.588	1.341.916
Devlet teşviklerinden elde edilen gelirler ile ilgili düzeltmeler	27	(90.990)	(109.988)
Gerçekleşmemiş yabancı para çevrim farkı ile ilgili düzeltmeler	29,30	1.639.073	89.246
Türev finansal araçların gerçeğe uygun değer kayıpları (kazançları) ile ilgili düzeltmeler	29,30	436.011	364.222
Özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımların dağıtılmamış karları ile ilgili düzeltmeler	12	44.514	(41.226)
Vergi (geliri) gideri ile ilgili düzeltmeler	31	371.605	618.916
Duran varlıkların elden çıkarılmasından kaynaklanan kayıplar (kazançlar) ile ilgili düzeltmeler	28	(15.310)	1.705
Pazarlıklı satın alım sonucu kazanç ile ilgili düzeltmeler	28	(234.997)	-
Kar (zarar) mutabakatı ile ilgili diğer düzeltmeler	29,30	(14.723)	8.009
İştiraklerdeki veya iş ortaklıklarındaki payların elden çıkarılmasından kaynaklanan kayıplar (kazançlar) ile ilgili düzeltmeler	28	(930)	-
Kar payı (geliri) gideri ile ilgili düzeltmeler		(342)	(93)
Bağlı ortaklıkların veya müşterek faaliyetlerin elden çıkarılmasından kaynaklanan kayıplar (kazançlar) ile ilgili düzeltmeler	28	(55.682)	(226.498)
İşletme varlık ve yükümlülüklerindeki değişiklik öncesi işletme faaliyetlerinden sağlanan net nakit		11.549.237	6.954.672
İşletme sermayesinde gerçekleşen değişimler:			
Ticari alacaklardaki azalış (artış) ile ilgili düzeltmeler		(10.244.163)	(2.781.751)
Stoklardaki azalışlar (artışlar) ile ilgili düzeltmeler		(8.778.570)	(1.550.665)
Pesin ödenmiş giderlerdeki azalış (artış)		(121.529)	(286.948)
Ticari borçlardaki artış (azalış) ile ilgili düzeltmeler		8.066.660	4.427.202
Çalışanlara sağlanan faydalar kapsamında borçlardaki artış (azalış)		(68.446)	(75.730)
Faaliyetler ile ilgili diğer borçlardaki artış (azalış) ile ilgili düzeltmeler		(89.181)	(37.894)
Devlet teşvik ve yardımlarındaki artış (azalış)		51.304	53.400
İşletme sermayesinde gerçekleşen diğer artış (azalış) ile ilgili düzeltmeler		(494.036)	(113.935)
Vergi iadeleri (ödemeleri)		(498.723)	(167.446)
İşletme faaliyetlerinden nakit akışları		(627.447)	6.420.905
Yatırım faaliyetlerinden nakit akışları:			
Bağlı ortaklıkların kontrolünün elde edilmesine yönelik alışırlara ilişkin nakit çıkışları	3	(2.136.004)	-
Bağlı ortaklıkların kontrolünün kaybı sonucunu doğuracak satışlara ilişkin nakit girişleri		323.703	275.778
İştirakler ve/veya iş ortaklıkları pay alımı veya sermaye artırım sebebiyle oluşan nakit çıkışları	12	(140.840)	(35.228)
Maddi ve maddi olmayan duran varlıkların alımından kaynaklanan nakit çıkışları		(2.515.344)	(1.735.316)
Maddi ve maddi olmayan duran varlıkların satışından kaynaklanan nakit girişleri		70.244	172.913
Alınan temettüleri		11.507	93
İştiraklerdeki veya iş ortaklıklarındaki payların satışı veya sermaye azaltımı sebebiyle oluşan nakit girişleri		3.136	-
Yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları		(4.383.598)	(1.321.760)
Finansman faaliyetlerinden nakit akışları:			
Borçlanmadan kaynaklanan nakit girişleri	7	12.510.560	4.212.527
Borç ödemelerine ilişkin nakit çıkışları	7	(9.522.410)	(3.614.211)
İhraç edilen tahviller	7	6.632.916	-
Kira sözleşmelerinden kaynaklanan borç ödemelerine ilişkin nakit çıkışları	7	(635.575)	(303.233)
Ödenen temettüleri		(1.513.222)	(27.086)
Türev araçlardan nakit girişleri/çıkışları (net)		(204.839)	(399.379)
İşletmenin kendi paylarını almasından kaynaklanan nakit çıkışları	24	(1.215.266)	-
Ödenen faiz		(1.493.546)	(1.399.666)
Alınan faiz		229.017	231.696
Diğer nakit girişleri (çıkışları)	30,31	14.723	(8.009)
Finansman faaliyetlerinden nakit akışları		4.802.358	(1.307.361)
Yabancı para çevrim farklarının etkisinden önce nakit ve nakit benzerlerindeki net artış/(azalış)		(208.687)	3.791.784
Yabancı para çevrim farklarının nakit ve nakit benzerleri üzerindeki etkisi		4.232.375	1.273.505
Nakit ve nakit benzerlerindeki net artış/(azalış)		4.023.688	5.065.289
1 Ocak itibarıyla nakit ve nakit benzeri değerler	5	11.988.227	6.922.938
31 Aralık itibarıyla nakit ve nakit benzeri değerler	5	16.011.915	11.988.227

Kaynak: https://www.arcelikglobal.com/media/6798/arcelik21_faaliyet_raporu.pdf

Öğrenme Çıktısı

2 Muhasebe sürecini ve temel finansal tabloları tanımlayabilme

Araştır 2

Muhasebenin temel işlevleri nelerdir?

İlişkilendir

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu ve Muhasebe Standartları hakkında ayrıntılı bilgiye <https://www.kgk.gov.tr/Home/> adresinden erişebilirsiniz.

Anlat/Paylaş

Merak ettiğiniz bir işletmenin yayımlanmış son dönem finansal tablolarına bakarak işletme hakkında ne tür bilgiler elde edebildiğini anlat.

FINANSAL YÖNETİMİN İŞLETME FAALİYETLERİ İLE BAĞLANTISI

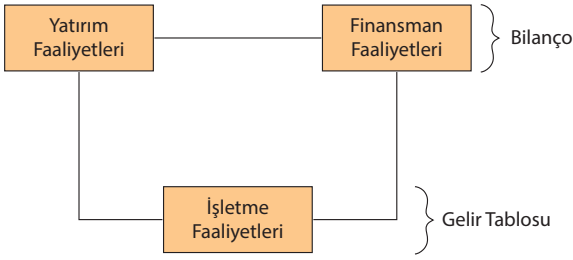
Bir işletme belirli hedef ve amaçlara ulaşmak için kurulur. İşletmenin faaliyetlerine yönelik hedef, strateji ve taktiklerinin tanımlandığı iş planında hedef ve amaçlar belirlenir (Subramanyam-Wild, s. 15). İşletmeler farklı iş alanlarında faaliyet göstermelerine rağmen her birinde ortak temel fonksiyonlar ve bu fonksiyonlar sonucu oluşan çeşitli faaliyetler vardır. Genel olarak faaliyet; işletmenin kurulması, yatırım kararlarının alınması, kaynakların temin edilmesi, tedarikçilerden ham madde alınması ve bedelinin ödenmesi, mamul veya hizmet üretimi, mal veya hizmetin pazarlama ve satışı, müşterilerden tahsilat yapılması, satış sonrası destek hizmetlerinin verilmesi gibi işletmenin devamlılığını sağlayan operasyonlar sırasında işletmelerin gerçekleştirdiği eylem olarak tanımlanabilir (Şengür ve Çiftçi, s.37).

Bir işletmede öncelikle faaliyetlerin planlanması, kaynak bulunması ve üretim faktörlerine yatırım yapılması gerekir. Planlanan eylemlerin yerine getirilebilmesi için işletme gerekli üretim faktörlerine sahip olmalıdır. Üretim faktörlerine sahip olabilmek için de kaynak bulunmalıdır. Üretimde kullanılacak ham madde ve malzemenin edinilebilmesi, çalışanlara ücret ödenebilmesi, makine ve teçhizat alınabilmesi, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunulabilmesi vb. için kaynağa ihtiyaç vardır. İşletmenin faaliyetlerini sürdürmede kullanılacak bu

unsurların edinilebilmesi için gerekli olan kaynak işletme sahiplerinden veya işletme dışı taraflardan sağlanır. İşletmeye kaynak sağlama faaliyetleri *finansman faaliyetleri* olarak adlandırılır (TMS-7, paragraf 17).

İşletmeye sağlanan kaynaklar ile faaliyetlerin sürdürülmesinde fayda sağlayacak üretim faktörlerinin edinilmesi, sağlanan kaynakların yatırıma dönüştürülmesi gerekir. Gerekli üretim faktörlerinin edinilmesine yönelik bu faaliyetlere *yatırım faaliyetleri* denir. Yatırım faaliyeti uzun vadeli varlıkların ve diğer yatırımların elde edilmesi ve elden çıkarılmasına ilişkin faaliyetlerdir (TMS-7, paragraf 16).

Sadece yatırım ve finansman faaliyetlerinin yerine getirilmesi işletmenin faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi ve kâr elde etmesi için yeterli değildir. Bu üretim faktörlerinin işletme faaliyetlerinde kullanılması, yani üretim ve satışa dönüştürülmesi gerekir. Aksi takdirde işletmenin kâr elde etmesi ve yaşamını sürdürmesi mümkün değildir. İşletme faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için ürün ya da hizmetin üretiminin tamamlanması, müşterilere satılması ve satış bedelinin tahsil edilmesi gerekir. Bu tür faaliyetler de *işletme faaliyetleri* (*esas işletme faaliyetleri veya üretim-satış faaliyetleri*) olarak gruplandırılır. *İşletme faaliyetleri*, işletmenin ana gelir getirici faaliyetleri olup net kâr veya zararın belirlenmesinde yer alan işlem ve olaylardan kaynaklanır (TMS-7, paragraf 13).

Şekil 8.2 İşletme Faaliyetleri ile Finansal Tablolar İlişkisi

Şekil 8.2'den de anlaşılacağı gibi işletmede gerçekleşen faaliyetlere ilişkin yatırım ve finansman faaliyetleri bilançoğu ilgilendirirken işletme faaliyetleri gelir tablosunu ilgilendirmektedir.

Görüldüğü gibi işletmelerin amaç ve hedeflerine ulaşabilmeleri için yerine getirmek zorunda oldukları işlemleri finansman, yatırım ve esas işletme faaliyetleri (üretim-satış faaliyetleri) olmak üzere üç ana grupta toplayabiliriz (Subramanyam-Wild, s. 15). İşletmenin başarısı ve yaşamını sürdürebilmesi tüm bu faaliyetlerin bir bütün olarak yerine getirilmesi ile mümkündür.

Planlanan faaliyetlerin yerine getirilebilmesi ve yatırımların yapılabilmesi için öncelikle kaynak bulunması gerekmektedir. İşletme için kaynakların bulunması finansman fonksiyonunun kapsamındadır ve finans yöneticisinin görevidir. Gerekli kaynakların nereden ve nasıl sağlanacağına finans yöneticisi karar verir. Örneğin, kaynaklar borçlanırlar mı sağlanacak yoksa ortaklardan mı sağlanacaktır? sorusuna en uygun yanıtı arar.

İşletmenin ihtiyaç duyduğu kaynakların zamanında, yeterli büyüklükte ve en ucuz maliyetle bulunması son derece önemlidir ama yeterli değildir. Sağlanan bu kaynakların uygun varlıklara yatırılması gerekir. İşletmenin hangi varlıklara ne kadar yatırım yapacağına karar verilmesi de finansman yöneticisinin sorumluluğundadır. Dolayısıyla yatırım faaliyetleri de finans fonksiyonunun kapsamındadır.

Bir işletmenin finansman faaliyetleri ve yatırım faaliyetleri finans yöneticisinin sorumluluğunda olduğuna göre *finansman fonksiyonu*, işletmenin ihtiyaç duyduğu kaynakları en uygun koşullarda sağlamak ve sağlanan bu kaynakların en etkin şekilde kullanılmasını, yatırımlara dönüştürülmesini sağlamak şeklinde tanımlanabilir. Görüldüğü gibi finansman fonksiyonu, işletmenin amaçlarını gerçekleştirebilmesi için gerekli kaynakların sağlanması ve sağlanan bu kaynakların uygun bir şekilde değerlendirilebilmesi için gereklidir.

Finansman ve yatırım kararlarının yanı sıra tüm işletme faaliyet ve fonksiyonlarının yerine getirilmesi sırasında da finansman fonksiyonu çok önemlidir. Çünkü her işletme kararının finansal bir etkisi vardır (Ramagopal, s.5). Finansman politikalarının etkin bir şekilde uygulanabilmesi için pazarlama, üretim, insan kaynakları gibi bölümlerin iş birliğine ihtiyaç vardır. Bu nedenle finans yöneticisinin karar alma ve görevlerini yerine getirme sürecine diğer bölüm yöneticileri de katılmak zorundadır (Ceylan ve Korkmaz, s.3) Çünkü finansal sistem bir karar verme sistemidir.

Öğrenme Çıktısı

3 Finansal yönetimin işletme faaliyetleri ile bağlantısını ifade edebilme

Araştır 3

İşletmelerin amaç ve hedeflerine ulaşabilmeleri için gerçekleştirmeleri gereken faaliyetler kaç ana grupta sınıflandırılabilir?

İlişkilendir

Bir işletmenin organizasyon şemasında finans yöneticisinin yeri konusunda araştırma yapın.

Anlat/Paylaş

Bir işletmenin Bilanço ve Gelir Tablosuna bakarak faaliyetlerini gruplandırın.

FINANSAL TABLOLAR ANALİZİ

Muhasebenin tanımından da hatırlayacağınız gibi finansal analiz, muhasebenin ikinci işlevidir. Finansal tablolarda yer alan veriler çeşitli analiz teknikleri kullanılarak kararlarda doğrudan kullanılabilir. Bilgilere dönüştürülür. Finansal tablolar analize tutulmadan dahi işletmenin finansal durumu, faaliyet sonuçları, nakit akışları konusunda bilgi vermektedir. Fakat tablolar arasındaki ya da aynı tablonun kalemleri arasındaki bazı ilişkilerin görülebilmesi zor olduğu için finansal tabloların analiz edilip yorumlanması çok daha faydalı bilgiler üretilmesini sağlayacaktır.

Finansal analiz, işletmenin finansal durumunu ve performansını analiz etmek ve gelecekteki finansal performansını tahmin edebilmek için finansal tablolardaki çeşitli kalemler arasında ilişkiler kurulması, ölçülmesi ve yorumlanmasını kapsayan bir süreçtir. Finansal analiz ile işletmenin geçmiş finansal verileri incelenerek geleceğe yönelik kararlar alınır. Dolayısıyla finansal analiz, bir işletmedeki finansal planlama ve kontrolün sağlanabilmesi için son derece önemlidir ve birçok yazar tarafından finansal yönetimin ilk işlevi olarak kabul edilmektedir. Finansal analiz sonucunda elde edilen veriler değerlendirilerek işletmenin mevcut durumda güçlü ve zayıf yönleri belirlenir; aynı zamanda geleceğe ilişkin yapılacak tahminlere, hazırlanacak planlara, izlenecek politikalara katkıda bulunacak veri ve ipuçları sağlanır (Akgüç, s.1).

Finansal Analiz Çeşitleri

Finansal tabloların analizi işletme içinden taraflarca yapılabileceği gibi işletmeye kredi verecek kişi ya da kurum, yatırımcı ve ortaklar gibi işletme dışı taraflarca da yapılabilir. Analizi yapacak tarafların konumuna göre analiz *iç analiz ve dış analiz* olarak gruplandırılabilir. Analize konu olan finansal tabloların kapsadıkları dönem sayısına göre analiz *statik ve dinamik analiz* olarak sınıflandırılabilir. Analizin yapılma amacına göre *yatırım analizi, yönetim analizi ve kredi analizi* olarak sınıflandırılabilir.

Dış analiz, işletme ile ilgisi olan üçüncü şahısların (kredi kurumları, yatırımcılar, satıcılar, finansal analistler vb.) işletmenin yayımlamış olduğu finansal tabloları kullanarak yaptıkları analizdir. İç analiz ise işletme içinden olan tarafların (finans yöneticisi, iç denetçiler vb.) yaptığı analizdir.

İşletmenin tek bir dönemine ait finansal tabloların analizi statik; birbirini izleyen birden fazla döneme ait finansal tabloların analizi dinamik analizdir.

İşletmenin sağlam bir finansman politikasına sahip olması ve faaliyetlerinde devamlı şekilde başarıya ulaşması için alınacak kararlara dayanak olmak üzere yapılan analiz yönetim analizidir. İşletmenin borç ödeme gücünü anlayabilmek için yapılan analiz kredi analizidir. İşletmenin kazanma gücünü ortaya çıkarmak ve yabancı kaynak-öz kaynak ilişkisini görmek üzere işletmenin yatırımcıları tarafından yapılan analizdir (Çömlekçi, Sözbilir, Bektöre, s.6).

Finansal Analiz Teknikleri

Finansal tabloların analizinde Karşılaştırmalı Tablolar Analizi, Yüzde Yöntemi ile Analiz, Trend Analizi teknikleri vardır ancak biz burada en yaygın olarak kullanılan analiz tekniği olan Oran Analizinden kısaca bahsedeceğiz.

Oran analizi, bir işletmenin finansal tablolarında yer alan iki unsurun ilişkisinin analizidir. Bir işletmenin tek bir yıla ait finansal tablolarında yer alan kalemler arasında matematiksel ilişkiler kurularak bulunan oranlarla yapılan incelemeye “oran analizi” denilir.

Oran analizi tekniğinin amacı, finansal tablo kalemlerinin aralarındaki anlamlı ve yararlı ilişkilerden yola çıkarak bir işletmenin cari finansal durumunu, faaliyet sonuçlarını, borç ödeme gücünü, varlıklarının verimliliğini, kârlılığını, çalışma durumunu, etkinliğinin uzun süreli beklentilerini ve yönetiminin yeterliliğini değerlendirmektir.

Oranlar dört grupta toplanabilir:

- Likidite Oranları
- Finansal Yapı Oranları
- Faaliyet Oranları
- Kârlılık Oranları

Likidite Oranları

Likidite oranları, işletmenin kısa vadeli borç ödeme gücünü ölçmek, diğer bir ifade ile likidite riskini değerlendirmek, net çalışma sermayesinin yeterli olup olmadığını belirlemek için kullanılır. Bir işletmenin kısa vadeli borçlarını ödemede kullanılabileceği varlıklar likit varlıklardır ve bunlar da işletmenin dönen varlıklarıdır.

Dönen varlıklar ile kısa vadeli yükümlülükler arasında ilişki kurulurken dönen varlık grubundan dikkate alınacak kalemlerin özelliklerine göre “Cari Oran, Asit Test (Likidite) Oranı ve Nakit Oranı” olarak üç temel likidite oranı hesaplanabilir.

Cari oran, işletmenin dönen varlıklarının kısa vadeli yabancı kaynaklarının kaç katı olduğunu gösterir.

$$\text{Cari oran} = \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}} = \text{Defa, Kat}$$

Cari oran, işletmenin her bir liralık kısa vadeli borcuna karşılık kaç liralık dönen varlığı olduğunu ifade ettiği için işletmenin likiditesi ve kısa vadeli borç ödeme gücü hakkında bilgi sağlar. Cari oranın hesaplanmasındaki amaç, işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü ölçmek ve genel likidite durumunu yansıtarak işletmenin net çalışma sermayesinin yeterli olup olmadığını ortaya koymaktır. Örneğin, cari oran 1 ise işletme kısa vadeli yabancı kaynakları kadar dönen varlığa sahip demektir. Bu durumda dönen varlıklar sadece kısa vadeli borçları ödeyebiliyor demektir ve işletmenin kısa vadeli borç ödeme gücü açısından çok olumsuz bir durum olmasa da Net Çalışma Sermayesinin olmadığını gösterir.

$$\text{Asit - test oranı (Likidite oranı)} = \frac{\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}} = \text{Defa, Kat}$$

Asit-Test Oranı (Likidite oranı), özellikle stoklar gibi likiditesi göreceli olarak daha düşük olan dönen varlık kalemlerinin dönen varlık toplamına dâhil edilmediği durumda kısa vadeli borç ödeme gücünün nasıl etkileneceğini görmek için kullanılır. Cari orana göre kısa vadeli borç ödeme gücünü daha hassas ölçer.

Nakit oranı, nakit ve nakit benzeri varlıklar ile geçici yatırım amacıyla alınan menkul kıymetlerin kısa vadeli borçları ne ölçüde karşıladığını gösteren bir orandır. Cari orana ve Asit-test oranına göre kısa vadeli borç ödeme gücünü çok daha hassas ölçer.

$$\text{Nakit oranı} = \frac{\text{Hazır Değerler} + \text{Menkul Kıymetler}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}} = \text{Defa, Kat}$$

Finansal Yapı Oranları

İşletmenin kaynak yapısını ve uzun vadeli borç ödeme gücünü ölçmek için kullanılan oranlardır. İşletmenin finansmanında kullanılan yabancı kaynakların oranını gösterdikleri için işletmenin finansmanında yabancı kaynaklardan yararlanma derecesini gösterir. İşletmenin ölçülü bir biçimde finanse edilmediği, finansman riskinin yüksek olup olmadığı, işletmeye kredi verenlerin emniyet payının yeterli olup olmadığı konularında karar vermek için genellikle işletmenin öz kaynakları ile yabancı kaynakları arasındaki ilişkileri gösteren oranlardan yararlanır. Örneğin, *Yabancı kaynakların aktif toplamına oranı (Kaldıraç oranı)*; kredi verenlerin uzun dönemli risklerini ölçer. Bu oran varlıkların yüzde kaçının yabancı kaynakla finanse edildiğini gösterir.

$$\text{Kaldıraç oranı} = \frac{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Varlıklar}} \times 100 = \%$$

Faaliyet Oranları

İşletmeler faaliyetlerinde kullanmak üzere hem kısa vadeli hem de uzun vadeli üretim faktörlerine (ki bunlar işletmenin varlıkları olarak nitelendirilir) yatırım yapar. Varlıkların etkin ve verimli kullanılması hem kârlılık açısından hem de işletmenin sürekliliği açısından son derece önemlidir. İşletmenin faaliyet

derecesi (genellikle satışlar olarak tanımlanır) ile faaliyetlerin sürdürülmesi için gerekli olan varlıklar arasındaki ilişkiyi ortaya çıkartmak için Faaliyet Oranları hesaplanır. Daha yüksek bir oran firmanın faaliyetlerindeki etkinliğine daha yüksek olduğunu gösterir çünkü belirlenen faaliyet düzeyini sürdürmek için nispeten daha az varlık kullanıldığını ifade eder. Örneğin, stok devir hızı bir işletmede stokların ne kadar bir sürede satışa konu olduğunu, diğer bir ifade ile satış hasılatına dönüştüğünü ölçmeye yarar.

$$\text{Stok Devir Hızı} = \frac{\text{Satışların Maliyeti}}{\text{Ortalama Stoklar}} = \text{Defa, Kez}$$

Alacak devir hızı, işletmenin alacaklarını bir yılda kaç kez tahsil ettiğini gösterir. Örneğin, alacak devir hızı 2 çıkmışsa işletme alacaklarını bir yılda ortalama olarak 2 kez tahsil edebiliyor demektir; diğer bir ifadeyle ortalama tahsilat süresi 6 ay demektir. İşletmenin tahsilat politikasına ve sektörün özelliğine göre bu sürenin işletme açısından riskli olup olmadığına karar verilir.

$$\text{Alacak Devir Hızı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Alacaklar}} = \text{Defa, Kez}$$

Kârlılık Oranları

İşletmenin elde ettiği kâr büyüklüğü finansal tablolarda yer almakla birlikte kârın yeterli büyüklükte olup olmadığını anlamak için *kârlılık oranları* hesaplanır. Kârlılıkla ilgili kararlar verilirken hem satışlara göre kârlılık hem kaynaklara göre kârlılık hem de varlıklara göre kârlılık dikkate alınmalıdır. İşletme satışları açısından kârlı olsa bile eğer varlıklarını verimli ve etkin kullanamıyorsa varlıklarının kârlılığı düşük çıkabilir. Bazı durumlarda pazardaki kâr marjları düşük olsa dahi sahip olunan varlık büyüklüğü ile kıyaslandığında kârlılık açısından sorun olmayabilir.

Kârlılığın temel ölçülerinden birisi, işletmenin satışları ve giderleri arasındaki ilişkidir. İşletmenin hasılatı ile ilgili olarak maliyetlerini ve dolayısıyla giderlerini kontrol etme gücünün yüksekliği, kazanma gücünün yüksekliğini ifade eder. Örneğin, döneme ait tüm faaliyetlerin nihai sonucu olarak hesaplanan kâr büyüklüğü ile dönem boyunca gerçekleşen satış hasılatı arasındaki ilişkiyi görmek için Net Kar Marjı hesaplanır.

$$\text{Net Kâr Marjı} = \frac{\text{Net Kâr}}{\text{Net Satışlar}} \times 100 = \%$$

Kâr ile kaynaklar arasında ilişki kurularak öz kaynakların ve uzun vadeli yabancı kaynakların verimli kullanılıp kullanılmadığı belirlenir. İşletmenin sermaye yapısının analizinde onun uzun dönemli risklerini ve beklenen getirilerini değerlemek esastır. İşletmenin elde ettiği kâr ortakların hakkı olduğu için kaynakların kârlılığını değerlendirirken özellikle öz kaynak büyüklüğü ile kâr arasındaki ilişkiyi gösteren bir oran hesaplanır.

$$\text{Öz Kaynakların Kârlılığı} = \frac{\text{Net Kâr}}{\text{Ortalama Öz Kaynaklar}} \times 100 = \%$$

İşletmenin kazanç elde etmek amacıyla varlıklarını kullanmadaki başarısını, onların finansmanının ne şekilde olduğuna bağlı kalınmaksızın ölçen oranlardır. Bunun için sahip olunan varlık büyüklüğü ile kâr arasındaki ilişkiyi gösteren Varlıkların Kârlılığı oranı hesaplanır.

$$\text{Varlıkların Kârlılığı} = \frac{\text{Net Kâr}}{\text{Ortalama Varlıklar}} \times 100 = \%$$

Öğrenme Çıktısı

4 Finansal tablolar analizinin çeşitlerini ve tekniklerini açıklayabilme

Araştır 4

Finansal analiz çeşitleri nelerdir?

İlişkilendir

Finansal analiz ile finansal tabloları ilişkilendirin.

Anlat/Paylaş

Bir işletmenin bilançosundaki veriler ile likidite oranlarını hesaplayıp işletmenin kısa vadeli borç ödeme gücü konusundaki görüşünüzü anlatın.

FİNANSAL YÖNETİM

İşletmelerde finansman fonksiyonu, işletmenin amaç ve hedeflerini gerçekleştirebilmesi için gerekli olan fonların sağlanması ve sağlanan fonların uygun bir şekilde değerlendirilmesi ile ilgilidir. *Finans* kelimesi para, fon ya da sermaye anlamında kullanılırken *finansman* kelimesi para, fon ya da sermayenin sağlanması anlamında kullanılmaktadır. *Finansal yönetim* ise işletme için gerekli olan fonların uygun koşullarda sağlanması ve bunların uygun varlıklara yatırılması ile ilgili faaliyetlerdir (Aydın, Başar, Coşkun, s.2). Finansal yönetimin temel amacı, ortakların refah düzeyini veya işletmenin değerini artırmaktır. Finansal yönetim bu temel amaca ulaşabilmek için birbirleriyle bağlantılı “kârın en yükseğe çıkartılması”, “hisse başına kârın en yükseğe çıkarılması” ve “işletmenin piyasa değerinin en yükseğe çıkarılması” amaçlarını gerçekleştirmek durumundadır (Büker, Aşıkoğlu, Sevil, s. 6).

Finansal yönetim ortakların refahını veya işletmenin değerini maksimize etme hedefini gerçekleştirecek şekilde alternatif fon kaynakları ve fon kullanım kararları ile ilgilidir. Ortakların refahını yükseltme amacını gerçekleştirebilmek için finans yöneticileri;

- Finansal planları hazırlayıp uygulamaya koymalı
- Firmanın nakit akışlarını izlemeli ve fonların nasıl artırılacağı ve yatırılacağına karar vermeli

- Mevcut ve geleceğe yönelik harcamalarını ve sermaye yatırımlarını bütçelemeli
- İşletmenin büyümesini finanse etmek için sermaye sağlamalı
- Bankalar ve sermaye piyasaları ile etkileşim hâlinde olmalıdır.

Finansman İhtiyacının Belirlenmesi: Finansal Planlama

Finansal planlama, işletmenin faaliyetleri sırasında ortaya çıkacak her türlü fon girişi ve çıkışının önceden analiz edilmesi ile ilgilidir. İşletmede finansal planlama aşağıdaki soruları cevaplamalıdır (Kelly ve Williams, s. 154):

- İşletme, hedeflerine ulaşmak için hangi varlıkları elde etmelidir?
- İşletmenin bu varlıkları satın almak için ne kadar ek finansmana ihtiyacı olacak?
- İşletme kendisi ne kadar ve dış kaynaklardan ne kadar finansman sağlayabilecek?
- İşletmenin ne zaman dış finansman sağlaması gerekecek?
- Bu fonları artırmanın en iyi yolu nedir?

Planlama sürecinde çok çeşitli alanlardan veri sağlanması gerekir. Finans yöneticileri, planlama sürecinde işletmenin muhasebecileri ile birlikte çalışmak zorundadır.

Finansal planlamanın üç adımı vardır: (1) işletmenin kısa vadeli ve uzun vadeli finansman ihtiyacının tahmin edilmesi, (2) bu ihtiyaçları karşılamak için bütçelerin hazırlanması ve (3) işletmenin belirlenmiş olan hedeflerine ulaşip ulaşmadığını görmek için finansal kontrollerin oluşturulması (Nickels, McHugh, McHugh, s. 507).

Finansman İhtiyacının Tahmini

Finansal tahminler, işletmenin amaç ve faaliyetlerinin kapsamlı bir analizine dayanılarak yapılır. Satış tahminleri, pazarlama harcamaları, üretimle ilgili tahminler ve genel yönetim giderlerinin tahmini, analize dayalı olarak doğru bir şekilde belirlenebilir. Kısa ve orta-uzun vadeli tahminler yapılabilir.

Kısa Vadeli Planlar işletmenin günlük, haftalık, aylık işlemlerinden doğacak nakit giriş ve çıkışlarını önceden ortaya koymak için yapılan planlardır. Kısa dönemde özellikle stoklara, donanım, satışlara, insan kaynağına yönelik kaynakların planlanması önceliklidir. Kısa vadeli planlar yapılarak doğabilecek nakit ihtiyacı önceden belirlenmekte ve zamanında karşılanmaktadır. Olası nakit fazlalıkları için alternatif yatırım alanları önceden belirlenir. Kısa vadeli planlarda asıl amaç nakit yönetimidir ve nakit bütçesi bunun en tipik örneğidir (Büker, Aşıkoğlu, Sevil, s. 136).

Orta ve Uzun Vadeli Planlar, işletmenin bu süreçte izleyeceği stratejiler ve dönem sonunda ulaşmak istediği hedefler doğrultusunda yapılır ve genellikle 5-10 yıllık bir dönemi kapsar. Bu tür planlar, işletmenin diğer bölümleri tarafından hazırlanan planların parasal ifadesini içerir. Orta ve uzun vadede işletmenin kapasitesinin geliştirilmesi ve sermaye yapısındaki değişiklikler gibi konulara odaklanır.

İşletmenin satış tahminlerine bağlı olarak kısa, orta ve uzun vadeli planlar yapılır. İşletmelerde kısa vadeli finansman ihtiyaçlarının belirlenmesinde nakit bütçeleri kullanılırken orta ve uzun vadeli finansman ihtiyaçlarının belirlenmesinde proforma finansal tablolar kullanılmaktadır.

Bütçeleme

Bütçeleme ile planlama birbirini tamamlayan iki işlev olarak bilinir. Bütçeleme, işletmenin toplam planlama etkinliklerinin bir parçası olarak bir

işletmenin planlama faaliyetlerinin sayısal ifadesidir. Plan, bütçeye oranla daha genel, çok defa bir yıldan uzun bir döneme ilişkin ve sayısal yönü sınırlı bir çalışmadır. Bütçe ise kısa süreli, ayrıntılı ve sayısal bir çalışmadır.

İşletme bütçesi, işletmenin tümü için hazırlansa da işletmenin bölüm ve fonksiyonlarına ilişkin temel sayısal bilgileri de içerir. İşletmede yer alan her bölüm veya fonksiyon için ayrıntılı bütçe düzenlendiğinde bu bütçeye bölüm veya fonksiyon bütçesi, bu bütçenin konsolide edilmesi yoluyla ortaya çıkan bütçeye de genel işletme bütçesi denir (Büker, Aşıkoğlu, Sevil, s. 153).

Bütçeleme, işletmenin ana hedeflerinin belirlenmesi ile başlar. Belirlenen bu hedefler doğrultusunda uzun vadeli planlar hazırlanır. Uzun vadeli planlar yapmak için işletmenin gelecekteki satış düzeyi tahmin edilir. Satış tahminleri yapıp, üretilcek malın türü, kalitesi ve miktarı belirlenerek her bir ürün için kısa dönemli satış tahminleri yapılır (Büker, Aşıkoğlu, Sevil, s. 155).

Bütçeleme süreci satış tahminleri ile başlayacağı için öncelikle **satış bütçesi** hazırlanmalıdır. Satış bütçesi hazırlandıktan sonra üretim planlaması yapılır ve *üretim bütçesi* hazırlanır. Üretim bütçesi verilerine dayanılarak belirlenen ham madde ve malzemenin sağlanması için ne kadar harcama yapılması gerektiğini ortaya koyan *ham madde ve malzeme bütçesi* hazırlanır. Daha sonra üretim için hangi özellikte ne kadar iş gücüne ihtiyaç duyulduğu belirlenir ve *iş gücü bütçesi* hazırlanır. İş gücü bütçesinde işgörenlere ödenecek ücretler, ödenecek vergi ve sigorta primleri hesaplanarak iş gücü bütçesi hazırlanır. Reklama harcanacak tutarlar tahmin edilerek *reklam bütçesi* hazırlanır. Üretim bütçesi tamamlandıktan sonra malın üretim maliyetine doğrudan dâhil edilemeyen harcamalar için *genel imalat giderleri bütçesi* hazırlanır.

Nakit Bütçesi, kısa süreli nakit ihtiyaçlarını belirlemek için kullanılan bir planlama aracıdır. Nakit bütçesi, bir işletmenin gelecekteki bir zaman aralığı içinde nakit giriş ve çıkışlarının tahmin edilmesini sağlayan bir plandır. Nakit bütçeleri aylık, üç aylık veya yıllık olarak hazırlanabileceği gibi günlük ya da haftalık olarak bile hazırlanabilir.

Nakit bütçesinde “nakit girişleri” ve “nakit çıkışları” olmak üzere iki ana bölüm bulunur. Nakit giriş ve nakit çıkışları tahmin edilir. En önemli nakit girişleri peşin satışlar ve kredili satışlardan do-

ğan alacakların tahsilidir. Dolayısıyla nakit bütçesi hazırlanırken de öncelikle bütçenin kapsadığı döneme ilişkin satış tahminleri yapılarak işe başlanır. Satış tahminleri ve işletmenin satış politikaları doğrultusunda esas faaliyetlerle ilgili nakit girişleri tahmin edilir. Esas faaliyetlerin yanı sıra başka işletme faaliyetleri nedeniyle doğabilecek nakit girişleri de tahmin edilerek tüm nakit girişleri tahmin edilir.

Nakit girişleri tahmin edildikten sonra nakit çıkışları tahmin edilir. İşletmeler için en önemli nakit çıkışları ham madde alışları, işçilik ücretleri, satış, pazarlama ve reklam giderleridir. Bu esas faaliyetler nedeniyle oluşan esas faaliyet giderlerinin yanı sıra ortaklara nakit kâr payı dağıtılması veya devlete vergi ödenmesi gibi esas faaliyetler dışında kalan faaliyetler nedeniyle de nakit çıkışı olabilir. Bunlar da tahmin edilerek nakit bütçesine yansıtılmalıdır.

Nakit bütçesi, kapsadığı dönem ait tüm nakit giriş ve çıkışlarını bir arada raporladığı için işletmede nakit açığının mı yoksa nakit fazlalığının mı olduğunu gösterecektir. Dolayısıyla finans yöneticisi nakit açığını önceden görerek önlemler alacak ve olası alternatif kaynakları değerlendirecektir. Nakit fazlalığının olduğu dönemlerde de bu fazlalıkları gelir getirici yerlere yatırarak nakdin etkin kullanılmasını sağlayacak ve işletmenin kârlılığına katkıda bulunacaktır.

Finansal Kontrol

İşletmenin başarısı açısından sadece finansal planların hazırlanmış olması yeterli olmayacaktır. Gerçekleşen durum ile planlanan durumun karşılaştırılması ve varsa aradaki farkların ve farklılığın nedenlerinin belirlenmesi gerekir. Ortaya çıkan farklılıkların nasıl düzeltilebileceği araştırılır. Dolayısıyla finansal kontrol şarttır. Finansal kontrol aşaması, finansal planların uygulanması, tahminlerin geri bildirimler ışığında yeniden gözden geçirilmesi ve hedeflenen noktaya erişebilmek için ne tür değişimlerin yapılması gerektiğini içerir.

Kısa Dönemli Finansman Kaynakları

Finans yöneticisinin en temel görevlerinden birisi işletmeye gerekli fonları uygun kaynaklardan sağlamaktır. Bilançonun unsurları ele alınırken tanımlandığı üzere yabancı kaynaklar, işletme dışındaki üçüncü şahıslardan belirli bir süre için borçlanılarak sağlanan kaynakları ifade etmekte-

dir. Genelde işletmelerin kullandıkları kısa vadeli finansman kaynakları satıcı tarafından sağlanan ticari krediler, kısa vadeli banka kredileri ve diğer diye üç grupta toplanabilir.

İşletme varlıklarının peşin olarak satın alınması yerine kredili ya da vadeli alınması nedeniyle doğan borçlar, satıcı tarafından işletmeye sağlanmış bir fon kaynağını ifade eder. Ticari krediler diğer finansman kaynaklarından yararlanma olanakları sınırlı küçük ve yeni kurulmuş işletmeler için en önemli fon kaynağıdır.

Ticari bankalar, özellikle kısa vadeli finansman ihtiyacının karşılanmasında işletmelere değişik kredi olanakları sunar. Banka kredileri senet iskontosu ve iştira kredileri, borçlu cari hesap şeklindeki krediler, çek-senet karşılığı krediler, spot krediler, döviz kredileri, dövizde endeksli krediler, ihracat kredileri ve akreditifler, prefinansman kredileri gibi değişik türlerde olabilir.

Kısa dönemli finansmanda kullanılan diğer araç ve yöntemlere finansman bonusu, factoring örnek olarak gösterilebilir. Finansman bonusu, anonim şirketler tarafından kısa vadeli finansman sağlamak için çıkarılan menkul kıymetlerdir. Factoring, işletmelerin alacak hakkının factor adı verilen bir aracı kuruma satılmasını ifade eder.

Uzun Dönemli Finansman Kaynakları

Uzun dönemli finansman hedefleri belirlenirken finans yöneticileri genellikle şu üç soruya yanıt ararlar (Nickels, McHugh, McHugh, s. 519):

1. İşletmemizin uzun vadeli amaç ve hedefleri nelerdir?
2. İşletmemizin uzun vadeli amaç ve hedeflerine ulaşmak için hangi fonlara ihtiyacımız var?
3. Hangi uzun vadeli finansman kaynakları mevcuttur ve hangileri ihtiyaçlarımızı en iyi şekilde karşılar?

Uzun dönemli finansmanın iki ana kaynağı vardır: (1) borç finansmanı ve (2) öz kaynak finansmanı. İşletmeler ihtiyaç duydukları kaynakları dışarıdan borçlanarak sağlayabilecekleri gibi ortaklardan sermaye şeklinde de sağlayabilir. Bunların yanı sıra işletme kendi kendine, faaliyetleri sonucu da fon yaratabilir. Otof finansman olarak adlandırılan bu kaynak da öz kaynakların bir unsuru olduğu için finansman kaynaklarını temel olarak yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar olarak iki ana grupta ele alabiliriz.

Borç Finansmanı

Borç finansmanı, işletmenin vadesi geldiğinde geri ödemek üzere banka gibi borç veren bir kuruluştan borç para almasını veya tahvil ihraç etmek yoluyla borçlanmasını ifade eder. İşletmeler, tahvil ihraç ederek ya da orta ve uzun vadeli banka kredileri alarak borçla finansman sağlayabilir.

Bazı işletmeler varlıkları satın almak yerine finansal kiralama (leasing) yoluyla elde etmeyi tercih edebilir. Bu işletmeler finansal kiralama yoluyla edindikleri bu varlıklar üzerinde tam kontrole sahiptir ve kira sözleşmesinde belirtilen süre boyunca periyodik kira ödemeleri yapmak zorundadır. Dolayısıyla finansal kiralama da borçla finansmanın bir şeklidir (Madura, s. 605).

Öz Kaynakla Finansman

Öz kaynakla finansman fiilen ortaklardan sağlanan kaynaklar ile işletmenin kendi faaliyetleri sonucu sağladığı kaynaklar olarak iki temel niteliğe sahiptir. İşletmenin ortaklarından sağlanan büyüklük ödenmiş sermaye olarak nitelendirilir. Anonim şirketlerde sermaye, işletme tarafından ihraç edilen pay (hisse) senetleri ile temsil edilir. Anonim şirketler pay senedi ihraç ederek geri ödemesiz bir kaynak sağlamış olur.

İşletme, faaliyetleri sonucu kâr elde edip bu kârların bir kısmını yedek akçe veya dağıtılmamış kârlar olarak işletmede bırakırsa kendisi de bir fon kaynağı yaratmış olacaktır. İşletmenin kendi yaratmış olduğu bu kaynaklara otofinansman denir.

Yatırım Kararları

İşletmelerin çeşitli kaynaklardan sağladıkları kaynaklar işletme amaçlarını gerçekleştirecek şekilde stok, makine, bina ve alacak vb. varlıklara yatırılır. Bu varlıkların bir kısmı dönen varlık, bir kısmı ise duran varlık niteliğindedir.

İşletmenin varlıklarını dönen ve duran varlıklar olarak iki gruba ayırmıştık. Bu varlıkların edinilmesine yönelik olarak yapılan yatırımları ayrı ayrı incelemek daha yararlı olacaktır. Dönen varlıkların elde edilmesi için fon kullanımı kısa vadeli kullanımı ifade etmekte ve çalışma sermayesi yönetimi olarak değerlendirilmekte; uzun vadeli fon kullanımı ise yatırım kararları olarak ifade edilmektedir.

Kısa Dönemli Yatırım Kararları - Çalışma Sermayesi Yönetimi

Çalışma sermayesi, bir işletmenin günlük faaliyetlerinin kesintisiz olarak ve sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli olan varlık unsurlarını ifade eder. Diğer bir ifadeyle dönen varlıkların büyüklüğü işletmenin çalışma sermayesini ifade etmektedir. Hatırlayacağınız gibi dönen varlıklar bir faaliyet dönemi içinde satılacak, kullanılacak, tahsil edilecek olan unsurlar ile paranın kendisinden oluşmaktadır. Bu tanıma göre çalışma sermayesi nakit, kısa vadeli menkul kıymet yatırımları, alacaklar, stoklar gibi kalemlerden oluşur. Çalışma sermayesi işletmenin faaliyetleri sonucunda sürekli olarak değişir ve mal ve nakit akışına yol açar.

Dönen varlıklara yatırım konusunda iki temel soruya cevap aranmaktadır. Birincisi hangi dönen varlık unsurlarına yatırım yapılacağı sorusudur. İkinci soru ise dönen varlıklara yapılan yatırımın hangi kaynaktan finanse edileceğidir.

İşletmenin hangi varlıklara ne kadar yatırım yapacağı, diğer bir ifade ile çalışma sermayesi düzeyi belirlenirken işletmenin faaliyet alanı, işletmenin büyüklüğü ve satışlardaki düzenlilik dikkate alınmalıdır.

Çalışma sermayesinin nasıl finanse edileceği konusunun çalışma sermayesi yönetiminin bir diğer önemli yönü olduğundan bahsetmiştik. Çünkü çalışma sermayesinin finanse edilme şekli, işletmenin kârlılığını ve riskini etkileyecektir. Temel finansman ilkesi olarak finansman kaynaklarının süresi ile kaynakların kullanıldığı yerlerin süresi arasında paralellik sağlanmalıdır. Bu nedenle kısa vadeli yatırımların yani çalışma sermayesinin finansmanı için en uygun kaynak kısa vadeli borçlardır.

Uzun Dönemli Yatırım Kararları - Sermaye Bütçelemesi

Üretim gücünün elde edilmesi, korunması ve artırılması için yapılan her türlü harcamaya yatırım denmektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi bir yıldan kısa sürede mal veya hizmete dönüşecek varlıklara yapılan yatırımlar dönen varlıklara yapılan yatırımları ifade ederken bir yıldan daha uzun süre yararlanılacak varlıklara yapılan yatırımlar ise duran varlık yatırımlarını ifade eder. Duran varlıklara yapılan yatırımlar dönen varlık yatırımlarına göre daha risklidir. Çünkü nispeten daha yüksek tutarda harcama gerektirir, bağlanan fonlar uzun sürelidir ve karar vericiler açısından esneklik daha düşüktür (Ayдын, Başar, Coşkun, s. 370).

Ekonomik ömrü bir yıldan daha uzun süreli olarak gelecekte fayda sağlamak amacıyla üretim faaliyetlerine yönelik olarak yapılan bu duran varlık yatırımları sermaye harcaması olarak da adlandırılmaktadır. Sermaye bütçeleri, sermaye harcamalarına ilişkin kararların alınmasında kullanılır. Sermaye bütçelemesi, uygun ve verimli yatırım alanlarının araştırılması, sermaye harcamalarının değerlendirilmesi ve seçilmesi sürecini ifade eder. Yenileme, genişletme, modernizasyon ve stratejik nedenlerle sermaye harcamaları veya yatırımlar yapılır. Uzun vadeli ve büyük ölçekli harcamalar içerdiklerinden çok sık ve rutin olarak ortaya çıkmazlar. Bu nedenle, sermaye bütçeleme sürecinde daha fazla özen gösterilmeli ve dikkatli olunmalıdır.

Yaşamla İlişkilendir

[FKB BLOG](#)
[E-BÜLTEN](#)
[E-BROŞÜR](#)
[ÜYE GİRİŞİ](#)
[EN](#)

[Hakkımızda](#)
[Sektörler](#)
[Mevzuat](#)
[Raporlar ve Yayınlar](#)
[Üyelerimiz](#)
[Etkinlikler](#)
[Kurumsal İletişim](#)
[İletişim](#)

Factoring

[ANA SAYFA](#) > [SEKTÖRLER](#) > [FAKTORİNG](#)

[Finansal Kiralama](#)
[Factoring](#)
[Finansman](#)
[Varlık Yönetim](#)

FAKTORİNG NEDİR VE HİZMETLERİ NELERDİR?

Factoring Nedir?

Factoring, mal ve hizmet satışlarından doğan vadeli alacakların temlik yoluyla bir factoring kuruluşuna devredilmesi ve bu alacakların factoring kuruluşu tarafından yönetilmesidir. Bu factoring işlemi, factoring şirketi, ticari borçlular (alıcılar) ve mal satan veya hizmet arz eden bir ticari işletme (satıcı) arasında gerçekleştirilir. Factoring, **Finansman**, **Garanti** ve **Tahsilat** hizmetleri olarak temelde üç ayrı hizmeti bir arada sunmaktadır.

Factoring Hizmetleri

Factoring, sunduğu hizmetler ile ticari alacakların finansal nedenlerden dolayı ödeneme riskini üstlenir, tahsilat işlemlerini takip eder, alacakları vadesinden önce nakde dönüştürür. Böylece işletmeler başka bir kaynağa gerek duymadan Factoring'den elde ettikleri kaynak ile düzenli nakit akışı sağlarlar.

Factoring şirketleri "Garanti", "Tahsilat" ve "Finansman" olmak üzere üç temel hizmet sunar. Factoring'in kapsadığı bu hizmetler, işletmelerin ihtiyaçlarına göre birlikte ya da ayrı olarak sunulabilir.

Alacak Garantisi: Factoring şirketi, alıcı firmaların finansal nedenlerden dolayı ödeneme riskini üstlenir. Satıcı firmanın vadeli satışlarından doğan, onayladığı limit dahilindeki alacaklarının %100'ünü garanti altına alır, işletmelerin ticari risklerini azaltır.

Tahsilat: Satıcı firmaların devrettiklerini alacaklar, factoring şirketinin alacağı haline dönüşür. Tahsilatı factoring şirketi takip eder. Tahsilat takibini factoring şirketine devreden işletmeler sürdürülebilir ve güvenli büyüme fırsatı yakalar.

Finansman: Vadeli alacaklarını factoring şirketine devreden satıcı firmalar, vadelerinden önce bu alacaklarının belli bir yüzdesini ön ödeme olarak kullanabilirler. Böylece alacakların nakde dönüşümü hızlanır ve işletmenin büyümesi için gerekli olan nakit herhangi bir dış kaynağa gerek olmadan ticari alacaklardan elde edilmiş olur. Factoring, "satışlara paralel" işletme sermayesi sağlar ve firmaların satın alım gücünü artırır.

Kaynak: <https://www.fkb.org.tr/sectorler/factoring/>

Kısa vadeli finansman kaynağı sağlamak için factoring yapan bir işletme bulun ve neden factoringi tercih ettiğini, işlemi nasıl gerçekleştirdiğini ve nasıl muhasebeleştirdiğini araştırın.

Araştırmalarla İlişkilendir

İŞLETME İKİZLERİ MUHASEBE VE FİNANSMAN BİRBİRİNDEN AYRILABİLİR Mİ?

Prof. Dr. Mehmet Özkan ve Dr. Özgür ÖZKAN

Özet

Ekonomik faaliyetler açısından sıkça duyulan ve aynı anlamı taşıyabileceği düşünülen “Muhasebe” ve “Finans/Finansman” kavramları arasında birçok fark olmasına rağmen birisi, diğerlerine nazaran daha öne çıkmakta ve bu farkın anlaşılması, şirketlerin/işletmelerin büyümesi, büyümeye gerçekleştirecek kaynaklara sahip olmasına ve varlığını korumasına yardımcı olacaktır. Bu fark muhasebenin geçmişi bugüne getirmesi ve kısmen yarına taşınması söz konusu iken, finansman bugünü yarına taşımaktadır. Çünkü, muhasebe gerçekten detaylıdır, geçmişe dair gerçek zamanlı bilgileri takip eder ve ayrıntılı bir biçimde şirket (işletme kişiliği) için sınıflandırır, özetleyerek raporlar ve analiz ederek yöneticilerin karar almasına yardımcı olur. Ancak muhasebe olayları zaman zaman önceden kestirse dahi, özellikle bittikten sonra takip etmesi nedeniyle bilgi, deneyim ve uzmanlıklarının geçmiş olaylar hakkında ne yapmaları gerektiğine bağlı olup, genellikle fakir iş adamları gibidir, zira onlar “Arabayı arka pencereye bakarak sürüyorlar.” Finansman ise, an/kısa zamana odaklanmadan, büyük resmi görmeye ve geleceğe yönelik bir fikir ve anlayış yaklaşımı olup; “Arabayı sürerken ön pencereden dışarı bakmak” ile ilgilidir. Bu nedenle de finansman,

- Para (ve diğer kaynakların) nerede ve nasıl tedarik edileceğine, nerelerde kullanılacağına,
- Yatırım yapmak, elden çıkarmak, ödünç almak veya ödünç vermek vb. seçeneklerden hangisinin tercih edileceğine,
- Potansiyel getirilere karşı ne kadar risk alınacağına ve işler ters giderse finansal yapı/varlıkların nasıl korunacağına,
- Vergi ödemelerini ceza almaksızın mümkün olduğunca nasıl daha az ödenebileceğine odaklanmaktadır (Johnston, 2017).

Öte yandan her iki kavram para ile ilgili olsa dahi, gerçekten finans ve muhasebe aynı şey olarak düşünülmemeli ve finansman ve muhasebe arasındaki farkın iyice anlaşılabilmesi için bazı çok önemli hususlar özellikle, gözden irak tutulmamalıdır. Stratejik bir akıl ile, finans muhasebeden çok daha kolay görünmekte ve detaycı insanlar finansmandan, büyük resmi görenler ise; muhasebeden ayrılacak hatta birbirleri ile mücadele edecektir. Asıl gerçek ise, arabanın/şirketin belirlenen hedeflerine ulaşmada ne zaman ön pencereden ne zaman arka pencereden bakılacağını iyi belirlemek, gerekmedikçe risk almaksızın, sürüşü/faaliyetleri güven içinde gerçekleştirmektir. Sonuçta kazanacak ya da kaybedecek olan şirket/işletmedir. Çünkü, “Doğru Muhasebe iyi Finansman yaratılmasına yol açar”.

Kaynak:

<https://www.ozgurozkanymm.com/wp-content/uploads/2021/06/isletme-ikizleri-muhasebe-ve-finanisman-biribirinden-ayrilabilir-mi-1.pdf>

Öğrenme Çıktısı

5 Finansal yönetimin fonksiyonlarını tanımlayabilme

Araştır 5

Sermaye bütçeleri hangi tür kararların alınmasında faydalıdır?

İlişkilendir

Kısa vadeli planlar ile nakit bütçesini ilişkilendirin.

Anlat/Paylaş

Almak istediğiniz bir araba için alternatif finansman kaynaklarını gösteren bir çalışma yapın.

1

Muhasebe ve finansın
önemi ve rolünü
açıklayabilme

İşletmeler için Muhasebe ve
Finansın Önemi

Muhasebe sistemi işletme hakkında karar vermede faydalı olacak finansal ve sayısal verileri elde ederek karar vericilerin ihtiyaç duyduğu finansal bilgileri üretir ve finansal tablolar aracılığı ile ilgili taraflara iletir.

Hem işlemenin yönetiminden sorumlu olan taraflar hem de işletme dışından olan taraflar işletme hakkında kararlar almalıdır. Kararlarının doğruluğu, kullanılan bilgilere bağlı olacaktır. Bu nedenle, ilgi düzeyleri ne olursa olsun, işletme ile ilgili karar verecek olan tarafların işletme hakkında finansal bilgiye sahibi olması gerekir.

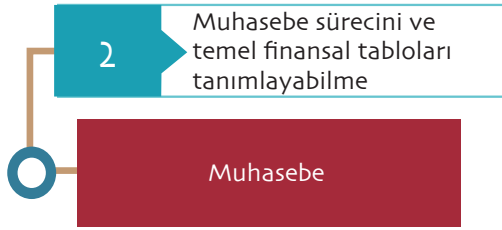
Muhasebenin temel amacı, işletme hakkında karar verecek olan tarafların daha doğru kararlar vermelerine yardımcı olmaktır.

Finans da muhasebe gibi, karar vericilerin kararlarında faydalı olmak için vardır ve işletmede fonların nasıl elde edildiği ve nereye yatırıldığı konularıyla ilgilenir. Hem muhasebe hem de finans, karar verme sürecinin finansal yönüyle ilgilidir.

Temel finansal bilgi kullanıcılarını işletmenin yöneticileri, sahip veya sahipleri, işletmeye borç verenler, işletmenin müşterileri, tedarikçileri, işletmede çalışanlar, rakip işletmeler, devlet ve düzenleyici kurumlar vb. olarak sıralamak mümkündür.

İşletmedeki her seviyedeki yönetici, temel olarak üretim, pazarlama, finans ve insan kaynakları ile ilgili işletme fonksiyonlarını planlamak, yürütmek ve kontrol etmek için bilgiye ihtiyaç duyar. İşletmeyi iyi yönetmek ve işletmenin amaçlarına ulaşabilmesini sağlamak için işletmenin faaliyetlerinin iyi planlanması, sonuçlarının doğru bir şekilde ölçülmesi ve kontrol edilmesi gerekmektedir. Karar verebilme, planlayabilme ve kontrol edebilme büyük ölçüde muhasebe bilgilerine bağlı olacaktır.

İşletme sahipleri, yöneticilerin işi etkin bir şekilde yürütüp yürütmediğini değerlendirmek ve gelecekteki risk ve getiri seviyeleri hakkında kararlar almak ve işletmede ortak olarak kalıp kalmamaya karar vermek için bilgiye ihtiyaç duyar. İşletmeye sermaye sağlayarak yatırım riskini üstlenen işletme sahipleri, yatırımın riskleri ve getirisi ile ilgilenir ve doğal olarak çok çeşitli finansal bilgiye ihtiyaç duyarlar.

Muhasebe sürecinde, öncelikle gerçekleşen finansal nitelikli işlemler kaydedilmelidir. Bunun için işletmede gerçekleşen tüm finansal nitelikli işlemler, belgelerine dayanılarak gerçekleştirme sırasına göre yevmiye defterine kaydedilir ve büyük defterdeki (defteri kebirdeki) ilgili hesaplara aktarılır. Dönem sonunda, günlük işlemler tamamlandıktan sonra, önce Genel Geçici Mizan hazırlanır. Dönem sonunda muhasebe dışı ve muhasebe içi envanter işlemleri tamamlandıktan sonra ise kesin mizan hazırlanır. Kesin mizandaki hesapların kalanları yardımıyla da işletmenin finansal tabloları hazırlanır.

Birbirinden ayrı fakat birbiriyle bağlantılı olan “bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu ve öz kaynaklarda değişim tablosu” olmak üzere dört temel finansal tablo vardır.

Bilanço (finansal durum tablosu), bilanço tarihi itibarıyla işletmenin varlıklarının ve kaynaklarının bir arada raporlandığı tablodur. İşletmenin bilanço tarihi itibarıyla sahip olduğu varlıkları ve bu varlıkların finansmanında kullanılan kaynakları bir arada gösterdiği için finansal durum tablosu olarak da adlandırılır.

Gelir tablosu (kâr-zarar tablosu), işletmenin bir döneme ait faaliyet sonuçlarının özetlendiği bir finansal tablodur. Gelir tablosunda işletmenin faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan tüm hasılat, gelir, kâr, gider, zarar unsurları yer alır ve işletmenin döneme ait net kâr veya zarar büyüklüğünü gösterir. İlgili dönemde ne kadar kâr veya zarar oluştuğu, kâr veya zararın oluşumuna hangi faaliyet sonuçlarının etkide bulunduğunu gelir tablosundan görebiliriz.

Öz kaynaklarda değişim tablosu, bir hesap döneminde öz kaynaklarda oluşan değişimleri nedenleriyle birlikte gösteren bir tablodur.

Nakit akım tablosu, bir hesap döneminde gerçekleşen nakit giriş ve çıkışlarını kaynak ve kullanım yerleriyle birlikte gösteren bir tablodur. Nakit akım tablosunda yer alan nakit kavramı, nakit ve nakde eş değer kalemlerin toplamını ifade eder.

3

Finansal yönetimin işletme faaliyetleri ile bağlantısını ifade edebilme

Finansal Yönetimin İşletme Faaliyetleri ile Bağlantısı

Bir işletmede öncelikle faaliyetleri planlamak, kaynak bulmak ve üretim faktörlerine yatırım yapmak gerekir. Planlanan faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi ve yatırımların yapılabilmesi için öncelikle kaynak bulunması gerekmektedir. İşletme için kaynak bulmak, finans fonksiyonunun kapsamındadır ve finans yöneticisinin görevidir. Gerekli kaynakların nereden ve nasıl temin edileceğine finans yöneticisi karar verir. İşletmeye kaynak sağlama faaliyetleri *finansman faaliyetleri* olarak adlandırılır.

Planlanan faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için işletmenin gerekli üretim faktörlerine sahip olması gerekir. Üretimde kullanılacak ham madde ve malzemelerin temini, çalışanlara ücretlerin ödenmesi, makine ve teçhizatın satın alınması, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin yürütülmesi vb. işlemler için varlıklara ihtiyaç duyulmaktadır. İşletmenin gerekli üretim faktörlerinin edinilmesine yönelik bu faaliyetlerine *yatırım faaliyetleri* denir.

Yatırım ve finansman faaliyetlerinin yerine getirilmesi, işletmenin faaliyetlerini yürütmesi ve kâr elde etmesi için tek başına yeterli değildir. Bu varlıkların üretime ve satışa dönüştürülmesi gerekir. Aksi hâlde işletmenin kâr elde etmesi ve ayakta kalması mümkün değildir. Ticari faaliyetlerin yürütülebilmesi için mal veya hizmetin üretiminin tamamlanmış olması, müşterilere satılması ve satış bedelinin tahsil edilmesi gerekir. Bu tür faaliyetler de *işletme faaliyetleri veya üretim-satış faaliyetleri* olarak gruplandırılır.

Bir işletmenin finansman faaliyetleri ve yatırım faaliyetleri finans yöneticisinin sorumluluğunda olduğuna göre finansman fonksiyonu, işletmenin ihtiyaç duyduğu fonları en uygun koşullarda sağlamak ve sağlanan bu fonları en etkin şekilde kullanmak şeklinde tanımlanabilir. Görüldüğü gibi finansman fonksiyonu, işletmenin amaçlarını gerçekleştirebilmesi için gerekli kaynakların sağlanması ve sağlanan bu kaynakların uygun bir şekilde değerlendirilebilmesi ile ilgilidir.

Finansman ve yatırım kararlarının yanı sıra diğer işletme faaliyet ve fonksiyonlarının yerine getirilmesi sırasında da finansman fonksiyonu oldukça önemlidir. Çünkü her işletme kararının finansal bir etkisi vardır. Finansman politikalarının etkin bir şekilde uygulanabilmesi için pazarlama, üretim ve insan kaynakları gibi departmanların iş birliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle finans yöneticisinin karar alma ve görevlerini yerine getirme sürecine diğer bölüm yöneticileri de katılmak zorundadır.

4

Finansal tablolar analizinin çeşitlerini ve tekniklerini açıklayabilme

Finansal Tablolar Analizi

Finansal tabloların analiz edilip yorumlanması, muhasebenin ikinci işlevidir. Finansal tablolarda yer alan veriler çeşitli analiz teknikleri kullanılarak kararlarda doğrudan kullanılacak bilgilere dönüştürülür. Finansal analiz, işletmenin finansal durumunu ve performansını analiz etmek ve gelecekteki finansal durumunu ve performansını öngörebilmek için finansal tablolardaki çeşitli kalemler arasında ilişki kurulmasını, ölçülmesini ve yorumlanmasını kapsar.

Finansal analiz, analizi yapacak tarafların konumuna göre iç analiz ve dış analiz olarak; analize konu olan finansal tabloların kapsadığı dönem sayısına göre statik ve dinamik analiz olarak; amacına göre ise yatırım analizi, yönetim analizi ve kredi analizi olarak sınıflandırılabilir.

Finansal tabloların analizinde en yaygın olarak kullanılan analiz teknikleri Oran Analizi, Karşılaştırmalı Tablolar Analizi, Yüzde Yöntemi ile Analiz ve Trend Analizidir.

İşletmelerde finansman fonksiyonu, işletmenin amaç ve hedeflerine ulaşabilmesi için gerekli olan fonların sağlanması ve sağlanan fonların uygun şekilde değerlendirilmesi ile ilgilidir. Finans kelimesi para, fon veya sermaye anlamında kullanılırken finansman kelimesi para, fon veya sermaye sağlama anlamında kullanılmaktadır. *Finansal yönetim* ise işletme için gerekli fonların uygun koşullarda sağlanması ve uygun varlıklara yatırılması ile ilgili faaliyetlerdir.

İşletmenin faaliyetleri sırasında gerçekleşecek her türlü fon giriş ve çıkışlarının önceden görülebilmesi için *finansal planlama* yapılır. Finansal planlama, işletmelerin uzun vadeli amaç ve hedeflerinin belirlenmesi ve belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmak için gerekli kaynakların tahsis edilerek uygun faaliyet programlarının hazırlanması olarak tanımlanabilir.

Finansal planlama süreci, finansman ihtiyacının tahmin edilmesini, bu ihtiyacı karşılayacak uygun finansal planın seçilmesini, bütçelerin ve finansal kontrolün oluşturulmasını içerir.

Kısa Dönemli Finansman Kaynakları: Finans yöneticisinin en temel görevlerinden biri, işletmeye gerekli fonların uygun kaynaklardan sağlanmasıdır.

Genel olarak işletmelerin kullandığı kısa vadeli finansman kaynakları, satıcı tarafından sağlanan ticari krediler, kısa vadeli banka kredileri de diğer diye üç grupta toplanabilir.

Uzun Dönemli Finansman Kaynakları: Uzun dönemli finansmanın iki ana kaynağı vardır: (1) borç finansmanı (2) öz kaynak finansmanı. İşletmeler ihtiyaç duydukları kaynakları dışarıdan borçlanarak sağlayabilecekleri gibi ortaklardan sermaye şeklinde de sağlayabilir. Bunların yanı sıra işletme kendi kendine, faaliyetleri sonucu da fon yaratabilir. Otofinsanman olarak adlandırılan bu kaynak da öz kaynakların bir unsuru olduğu için finansman kaynaklarını temel olarak yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar olarak iki ana grupta ele alabiliriz.

Yatırım Kararları: Dönen varlıkların elde edilmesi için fon kullanımı kısa vadeli kullanımı ifade etmekte ve çalışma sermayesi yönetimi olarak değerlendirilmekte, uzun vadeli fon kullanımı ise yatırım kararları olarak ifade edilmektedir.

Çalışma sermayesi, bir işletmenin günlük faaliyetlerinin kesintisiz ve sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli olan varlık unsurlarını ifade eder.

Ekonomik ömrü bir yıldan daha uzun süreli olarak gelecekte fayda sağlamak amacıyla üretim faaliyetlerine yönelik olarak yapılan bu duran varlık yatırımları sermaye harcaması olarak da adlandırılmaktadır. Sermaye bütçeleri, sermaye harcamalarına ilişkin kararların alınmasında kullanılır.

1 Aşağıdakilerden hangisi işletmede gerçekleşen finansal nitelikli işlemlerin tanımlanması, kaydedilmesi, sınıflandırılması, özetlenmesi, analiz ve yoruma tabi tutulduktan sonra ilgili taraflara iletilmesini ifade eder?

- A. Muhasebe
- B. Finansal Raporlama
- C. Finansal Analiz
- D. Finansal Yönetim
- E. Finansal Bilgi

2 Muhasebe, finansal bilgilerin karar vericilere iletilmesi görevini yerine getirebilmek için aşağıdakilerden hangisinden yararlanır?

- A. Finansal plan
- B. Denetçi raporu
- C. Muhasebe defterleri
- D. Finansal tablo ve raporlar
- E. Nakit bütçesi

3 Bilgiye doğrudan ulaşabilme hakkı olan işletme içi bilgi kullanıcıları aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Vergi otoriteleri
- B. İşletmenin hissedarları
- C. İşletmenin kreditörleri
- D. İşletmenin tedarikçileri
- E. İşletmenin yöneticileri

4 Bir hesap döneminde gerçekleşen nakit giriş ve çıkışlarını kaynakları ve kullanım yerleriyle birlikte gösteren tablo aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Bilanço
- B. Gelir tablosu
- C. Nakit akım tablosu
- D. Nakit bütçesi
- E. Nakit planı

5 Muhasebenin birinci işlevi aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Defter (Kayıt) tutma
- B. Finansal analiz
- C. Bütçe hazırlama
- D. Finansal planlama
- E. Proforma tabloların hazırlanması

6 Araba alım satımı yapmakta olan bir işletmenin satmak amacı ile aldığı arabalar temel muhasebe eşitliğinin hangi unsuru içinde yer alır?

- A. Borçlar
- B. Varlıklar
- C. Öz kaynaklar
- D. Kaynaklar
- E. Bilanço

7 İşletmenin normal faaliyet dönemi içinde kullanacağı, tüketeceği, satacağı, tahsil edeceği unsurlar ile paranın kendisinden oluşan varlıklar bilançonun hangi grubunda yer alır?

- A. Dönen varlıklar
- B. Duran varlıklar
- C. Ticari varlıklar
- D. Fonlar
- E. Öz kaynaklar

8 İşletmenin her bir liralık kısa vadeli borcuna karşılık kaç liralık dönen varlığı olduğunu gösteren oran aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Faaliyet Oranları
- B. Asit Test (Likidite) Oranı
- C. Cari Oran
- D. Nakit Oranı
- E. Stok Devir Hızı

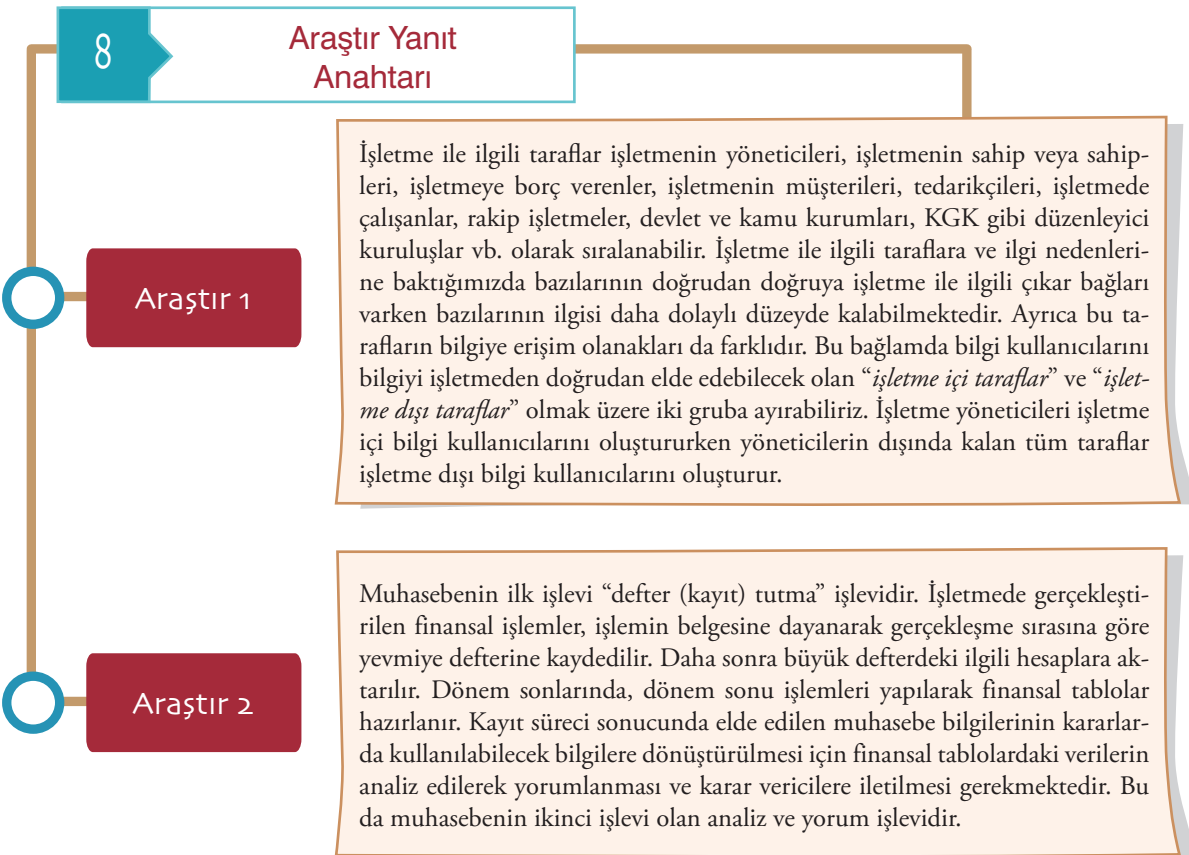
9 Finansal yönetimin temel amacı nedir?

- A. Ortakların refah düzeyini veya işletmenin değerini artırmak
- B. İşletmenin zarar etmemesini sağlamak
- C. İşletmenin satışlarını maksimize etmek
- D. Kâr dağıtımını planlamak
- E. Uzun ve kısa vadeli nakit bulundurmak

10 İşletmenin gelecekteki bir zaman aralığı içinde nakit giriş ve çıkışlarının tahmin edilmesini sağlayan plan aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Nakit Akım Tablosu
- B. Gelir Tablosu
- C. Satış Bütçesi
- D. Nakit Bütçesi
- E. Bilanço

1. A	Yanıtınız yanlış ise “Muhasebe” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	6. B	Yanıtınız yanlış ise “Temel Muhasebe Eşitliği ve Unsurları” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
2. D	Yanıtınız yanlış ise “Muhasebe” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	7. A	Yanıtınız yanlış ise “Temel Muhasebe Eşitliği ve Unsurları” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
3. E	Yanıtınız yanlış ise “Muhasebe Bilgilerine İhtiyaç Duyan Taraflar” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	8. C	Yanıtınız yanlış ise “Finansal Analiz Teknikleri” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
4. C	Yanıtınız yanlış ise “Nakit Akım Tablosu” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	9. A	Yanıtınız yanlış ise “Finansal Yönetim” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
5. A	Yanıtınız yanlış ise “Muhasebe Süreci” konusunu yeniden gözden geçiriniz.	10. D	Yanıtınız yanlış ise “Bütçeleme” konusunu yeniden gözden geçiriniz.

Kaynakça

- Akgüç, Ö. (2011). *Mali Tablolar Analizi* (Genişletilmiş 14. Baskı). İstanbul.
- Aydın, N., Başar, M. ve Coşkun, M. (2010). *Finansal Yönetim*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Atrill, P. ve McLaney, E. (2004). *Accounting and Finance for Non-Specialists* (4th Edition). FT Prentice Hall
- Büker, S., Aşıkoğlu, R. ve Sevil, G. (2010). *Finansal Yönetim* (6. Basım). Ankara.
- Cemalcılar, Ö. ve Erdoğan, N. (1997). *Genel Muhasebe*. İstanbul: Beta Basım-Yayın Dağıtım.
- Cemalcılar, Ö. ve Önce, S. (1999). *Muhasebenin Kuramsal Yapısı*. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ceylan, A. ve Korkmaz, T. (2008). *İşletmelerde Finansal Yönetim* (Gözden geçirilmiş 10. Basım). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Çetin, C. ve Can Mutlu, E. (2010). *Temel İşletmeciliğe Giriş* (2. Baskı). İstanbul: Beta.
- Çömlekçi, F., Sözbilir, H. ve Bektöre S. (2009). *Mali Tablolar Analizi*. Eskişehir.
- Gibson, C. H. (2009). *Financial Reporting and Analysis, Using Accounting Information*. South-Western Cengage Learning.
- Madura, J. (2007). *Introduction to Business* (Fourth Edition). Thomson South-Western.
- Kelly, M. ve Williams, C. (2019). *BUSN¹¹ Introduction To Business*. Cengage Learning, Inc.
- Nickels, W. G., McHugh J. M. ve McHugh, M. S. (2016). *Understanding Business* (Eleventh edition). McGraw Hill Education.
- Ramagopal, C. (2008). *Financial Management*. New Age International.
- Subramanyam, K. R. ve Wild, J. J. (2009). *Financial Statement Analysis* (10th Edition). McGraw Hill International Edition.
- Şengür, E. D. ve Çiftçi, D. (2011). İşletmelerde Faaliyetlerin Sınıflandırılması ve Finansal Raporlama Üzerindeki Etkileri. *Mali Çözüm Dergisi*, İSMMMÖ, Kasım-Aralık 2011.
- Şimşek, Ş. ve Çelik, A. (2008). *Genel İşletme*. Konya: Eğitim Akademi Yayınları.